

Ministerul Infrastructurii
și Dezvoltării Regionale
al Republicii Moldova

Nr.21/1-4713 din 11 septembrie 2023
La nr.18-69-9229 din 29 august 2023

Ministerul Justiției

*e-mail: secretariat@justice.gov.md
ion.glavan@justice.gov.md*

Copie:

Cancelaria de Stat

e-mail: cancelaria@gov.md

Ca urmare a examinării *proiectului de lege privind modificarea unor acte normative (sporirea celerității procedurilor de expropriere) (număr unic 731/MJ/2023)*, prin prisma competențelor legale, comunicăm următoarele.

Ab initio se constată că autorul proiectului de lege (Ministerul Justiției) propune modificarea Legii exproprierii pentru cauză de utilitate publică nr.488/1999 (*Art.I*) și a Legii nr.523/1999 cu privire la proprietatea publică a unităților administrativ-teritoriale (*Art.II*), în vederea soluționării și clarificării unor situații apărute în contextul procedurilor de expropriere pentru cauze de utilitate publică. De altfel, necesitatea revizuirii prevederilor Legii exproprierii pentru cauză de utilitate publică nr.488/1999, este determinată inclusiv și de faptul că prevederile acestei legi sunt generice și nu aduc claritate asupra tuturor aspectelor ce derivă din derularea respectivelor proceduri de expropriere.

Din aceste considerente, în contextul înaintării prezentului proiect, devine necesară examinarea suplimentară a prevederilor legilor recent adoptate, prin care s-au reglementat „proceduri speciale” de expropriere și care pot fi încorporate în textul proiectului, întrucât descriu unele aspecte importante care apar în acest proces și care, sunt inerente a fi reflectate în prevederile Legii nr.488/1999, pentru a evita ulterior aprobarea de „proceduri speciale” (cum ar fi: prevederile Legii nr.296/2022 privind declararea utilității publice de interes național pentru lucrările de construcție a apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călărași, ale Legii nr.120/2022 privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a liniei electrice aeriene (LEA) 400 kV de transport al energiei electrice Vulcănești – Chișinău și a stației Back-to-Back Vulcănești, etc.).

În context, se prezintă unele obiecții și propuneri de îmbunătățire a proiectului, după cum urmează:

1. *Cu referire la includerea ministrului infrastructurii și dezvoltării regionale în Lista contrasemnatarilor*, menționăm ca indispensabilă excluderea acestuia, având în vedere că modificările propuse ținesc perfecționarea reglementării juridice din domeniul exproprierii pentru cauză de utilitate publică, care fac obiect al Legii nr.488/1999, lege care conține norme juridice generale aplicabile tuturor raporturilor sociale sau subiecților de drept, fără însă a-și pierde caracterul de generalitate, nefiind vorba de careva norme speciale care se conțin în acte normative dintr-un anumit domeniu de competență al Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale.

Ori, legiuitorul stabilește la art.50 alin.(4) al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative că: „*În conformitate cu prevederile art.102 alin.(4) din Constituția Republicii Moldova și Legii nr.136/2017 cu privire la Guvern, hotărârile adoptate de Guvern se contrasemnează de miniștrii care au obligația punerii acestora în aplicare*”.

Subsecvent evocăm că, la art.36 alin.(2) al Legii nr.136/2017 cu privire la Guvern este regularizat faptul că: „*Hotărârile și ordonanțele se contrasemnează de miniștrii care au obligația punerii în aplicare a acestora și/sau care sunt responsabili de domeniile de activitate care intră parțial sau integral în obiectul de reglementare al actului contrasemnat*”.

Totodată menționăm că, potrivit prevederilor art.9 alin.(1) și (3) din Legea nr.98/2012 privind administrația publică centrală de specialitate: „*Ministerele sunt organe centrale de specialitate ale statului care asigură realizarea politicii guvernamentale în domeniile de activitate care le sunt încredințate. Între ministere se repartizează chestiunile ce țin de politicile statului în diferite domenii, responsabilitatea pentru elaborarea și promovarea cărora le revine membrilor Guvernului în conformitate cu Constituția și legile Republicii Moldova, cu excepția domeniilor care sunt încredințate conducătorilor autorităților administrative autonome constituite de Parlament*”.

În această ordine de idei, exercițiul de contrasemnare a unui proiect de act normativ nu poate fi perceput ca unul formal și/sau declarativ, deoarece implică obligația directă a asigurării controlului asupra executării acestuia de către conducătorul autorității publice contrasemnatare, iar mecanismul de monitorizare a executării/implementării actului denotă un amplu proces de identificare a gradului de aplicare și executare a normelor legale, de determinare a măsurii în care obiectivele actului au fost realizate, de identificare a consecințelor neprevăzute sau negative, precum și de elaborare a recomandărilor privind modalitatea de remediere a efectelor negative.

2. *Cu referire la necesitatea uniformizării terminologice a Legii nr.488/1999 cu prevederile Legii nr.303/2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare*, se propune ca în cazul articolului 5 alineatul (1) litera e) al Legii exproprierii pentru cauză de utilitate publică, după cuvântul „canalizare” să se completeze cu cuvintele „epurare și evacuare a apelor uzate”.

3. Cu referire la reglementarea aspectelor ce țin de „excluderea/retragerea din circuitul agricol sau silvic a terenurilor afectate de lucrările de interes național”, se propune completarea proiectului cu articolul 8¹ cu următorul cuprins:

„Articolul 8¹. Excluderea/retragerea din circuitul agricol sau silvic a terenurilor afectate de lucrările de interes național

(1) Excluderea/retragerea din circuitul agricol sau silvic a terenurilor afectate de lucrările de interes național este:

a) definitivă, în cazul terenurilor afectate permanent de lucrările de interes național;

b) temporară, în cazul terenurilor afectate pe durata lucrărilor de interes național.

(2) Excluderea din circuitul agricol sau silvic a terenurilor afectate de lucrările de interes național se va efectua fără compensarea pierderilor.”.

Ori, prevederile actuale ale art.11 din Legea nr.1308/1997 privind prețul normativ și modul de vânzare-cumpărare a pământului, prevede expres că „excluderea terenurilor din categoriile de terenuri cu *destinație agricolă și ale fondului silvic*, precum și din circuitul agricol, *și atribuirea lor la alte categorii de terenuri* se face atât în interesele publice, cât și în interesele deținătorilor de terenuri”.

De asemenea, art.12 alin.(3) din Legea nr.1308/1997 stabilește că: „compensarea pierderilor cauzate de excluderea terenurilor din categoriile de terenuri cu *destinație agricolă și ale fondului silvic* se efectuează în toate cazurile de către persoanele fizice și persoanele juridice interesate, indiferent de scopul excluderii terenurilor și tipul de proprietate asupra lor”. Iar, conform art.13 din aceeași lege, pierderile cauzate de excluderea terenurilor din categoriile de terenuri cu *destinație agricolă și ale fondului silvic*, precum și din circuitul agricol, se compensează pornind de la tarifele pentru calcularea prețului normativ al pământului, specificate la poziția a III-a din anexă.

Prin urmare, se propune completarea proiectului de lege cu prevederi care ar dispune că, în situația excluderii din circuitul agricol sau silvic a terenurilor agricole/silvice afectate de lucrările de interes național nu se vor compensa pierderile legate de acest proces.

4. Cu referire la necesitatea revizuirii prevederilor „în termen de 10 zile” de la publicarea actului de declarare a utilității publice pentru executarea acțiunilor de înaintare a propunerii de expropriere (stabilit la art.9 alin.(1) din Legea nr.488/1999), se propune utilizarea noțiunii generice „în termen rezonabil” sau eventual „în termen de 12 luni, cu prelungirea acestuia în cazuri justificate”. Întrucât, în termenul de 10 zile, fizic nu pot fi executate acțiunile pentru formularea *propunerii de expropriere*, deoarece propunerea, obligatoriu urmează să conțină și oferta de despăgubire, iar pentru determinarea cuantumului despăgubirii la valoarea reală, urmează ca bunurile expropriate cel puțin să fie supuse unei evaluări (procedura de achiziție de valoare mică necesită timp pentru derularea acesteia, ulterior – este necesar un termen pentru întocmirea raportului de evaluare 30 zile).

La fel, există cazuri când pentru exproprierea unei porțiuni de teren este necesar studiul privind posibilitatea formării bunului imobil, care este necesar pentru analiza aspectelor economice, juridice și tehnice (adică: dacă e posibil sau nu de format prin separare porțiunea care necesită a fi expropriată, sau va fi necesară exproprierea integrală a terenului).

Astfel, termenul dat nu poate fi respectat și în cazul când sunt expropriate un număr mai mare de bunuri (de exemplu, pentru construcția drumurilor), unde numai pentru procedurile de identificare a terenurilor, proprietarilor, domiciliul acestora – este necesar foarte mult timp (interpelări la Ministerul Justiției - pentru a stabili dacă a fost sau nu deschis dosarul succesoral pentru a stabili față de cine să fie înaintată propunerea de expropriere, interpelare la Agenția Servicii Publice - pentru a identifica domiciliul expropriatului, etc.).

În aceste condiții, având în vedere că până la înaintarea propunerii de expropriere urmează a fi realizate obligatoriu un șir de acțiuni pentru care se alocă timp îndelungat, se propune excluderea unui termen expres prevăzut în „zile”, cu includerea prevederii că propunerea de expropriere se face *„într-un termen rezonabil”*. În cazul neacceptării propunerii de excludere a unui termen concret, se propune stabilirea unui termen de *„12 luni, cu posibilitatea prelungirii acestuia în cazuri justificate”* pentru realizarea acestei etape.

5. Cu referire la completarea aspectelor ce țin de „măsurile care preced propunerea de expropriere”, se propune completarea articolului 9 cu alineatele (1¹) și (1²) cu următorul cuprins:

„(1¹) După declararea utilității publice, expropriatorul asigură efectuarea complexului de lucrări cadastrale și de organizare a teritoriului (identificarea bunurilor proprietate privată, delimitarea proprietății publice, corectarea erorilor comise la atribuirea terenurilor proprietate publică, modificarea planurilor cadastrale, elaborarea planurilor geometrice, formarea bunurilor imobile, elaborarea proiectelor de organizare a teritoriului, după necesitate, elaborarea studiilor pedologice și întocmirea dosarelor de schimbare a categoriei de destinație a terenurilor), evaluarea despăgubirilor și întocmirea informațiilor sistematizate privind transmiterea în proprietatea/folosința statului a bunurilor imobile ce constituie obiecte ale exproprierii.

(1²) Concomitent cu identificarea proprietarilor și/sau, după caz, a titularilor de alte drepturi asupra bunurilor imobile ce constituie obiecte ale exproprierii, la cererea expropriatorului se instituie:

a) interdicția de înstrăinare sau grevare a bunurilor imobile prevăzute pentru expropriere, exceptând transmiterea respectivelor bunuri imobile în proprietatea sau în folosința statului/unității administrativ teritoriale. Notarea interdicției de înstrăinare a obiectelor exproprierii se înregistrează în registrul bunurilor imobile de către organul cadastral, cu prezentarea de către expropriator a listei bunurilor afectate de expropriere;

b) interdicția eliberării actelor permissive pentru executarea lucrărilor de construcție pentru bunurile imobile sau partea/părțile de bun imobil afectate de expropriere.”.

Importanța includerii acestor prevederi derivă din necesitatea stabilirii sarcinilor și acțiunilor ce trebuie să fie realizate de către expropriator după declararea utilității publice, pentru a asigura coerența și predictibilitatea procedurii de expropriere.

6. *Cu referire la termenul de soluționare a întâmpinărilor de către comisie (art.11 alin.(1)), se propune la alineatul (1) articolul 11, substituirea textului „în termen de 30 de zile” cu textul „în termen de 60 de zile”.*

Majorarea termenului în interiorul căruia va fi examinată întâmpinarea este necesară din motiv că în componența comisiei desemnate, actualmente, fac parte și persoane desemnate din partea proprietarilor conform alin.(3), participarea cărora este benevolă și din cont propriu. Respectiv, în termenul dat, urmează a fi asigurată înștiințarea legală a tuturor membrilor și a proprietarilor care au depus întâmpinarea, pentru a asigura cvorumul pentru soluționarea întâmpinărilor și inevitabil, asigurarea dreptului expropriatului de a participa la examinarea întâmpinării depuse.

7. *Cu referire la soluționarea unor aspecte aferente desemnării membrilor în comisia de soluționare a întâmpinărilor (art.11 alin.(3)), se propune la alineatul (3) articolul 11, substituirea textului „3 proprietari de imobile aleși prin tragere la sorți sau prin vot din numărul proprietarilor de imobile” cu textul „3 consilieri ai consiliului local”.*

La moment, prevederile alineatului (3) al articolului 11 stabilesc că: „în cazul în care se face exproprierea imobilelor sau a drepturilor patrimoniale asupra imobilelor, în componența comisiei vor fi incluși și 3 proprietari de imobile *aleși prin tragere la sorți sau prin vot* din numărul proprietarilor de imobile din municipiul, orașul sau satul în care sunt situate imobilele propuse exproprierii”. Aceste prevederi sunt dificil de realizat, întrucât nu există o claritate asupra modalității de realizare a „tragerii la sorți” sau „prin vot” din numărul proprietarilor de imobile din municipiul, orașul sau satul în care sunt situate imobilele supuse exproprierii, inclusiv și a nivelului de înțelegere de către aceste eventuale persoane identificate a aspectelor ce vizează exproprierea și a rolului acestora în cadrul activității comisiei de soluționare a întâmpinărilor.

8. *Cu referire la necesitatea revizuirii termenului de „5 zile” (stabilit la art.12 alin.(3) din Legea nr.488/1999), se propune la alineatul (3) articolul 12, substituirea textului „5 zile” cu textul „15 zile”.*

Această propunere este argumentată de situațiile când comisia de soluționare a întâmpinărilor, *de regulă*, examinează mai multe întâmpinări și nu se încadrează în termenul stabilit pentru a comunica deciziile motivate ale acesteia. Mai mult ca atât, termenul prevăzut în redacția actuală nu poate fi asigurat, având în vedere că perfectarea procesului-verbal al comisiei, avizarea acestuia de către președinte și secretar, elaborarea proiectelor de decizii cu asigurarea contrasemnării acestora de către toți membrii comisiei, dar și informarea oficială a expropriaților (cu anexarea deciziei comisiei) – presupune o perioadă extinsă de timp.

9. *Cu referire la reglementarea aspectelor ce țin de determinarea „cuantumului despăgubirii”, se propune completarea proiectului, la articolul 12¹ cu alineatul (3) cu următorul cuprins:*

„(3) Determinarea cuantumului despăgubirii se stabilește în baza rapoartelor de evaluare cu respectarea criteriilor prevăzute de legislație. Rapoartele de evaluare sunt elaborate de către evaluatori, titulari ai certificatelor de calificare, eliberate în modul stabilit de legislație.”.

Raționamentul acestei propuneri este determinată de lipsa prevederilor care ar stabili reglementări clare în baza cărora se iau deciziile privind determinarea cuantumului despăgubirii.

10. *Cu referire la concretizarea unor aspecte ce țin de imposibilitatea suspendării/sistării procedurii de expropriere, redacția propusă la alineatul (4) al articolului 13, propunem substituirea cuvintelor „obiectivele de utilitate publică” cu cuvintele „lucrările de utilitate publică”, ori Legea nr.488/1999 nu operează cu noțiunea de „obiectivele de utilitate publică”.*

11. *Propuneri de completare a proiectului de lege cu modificări ale Codului fiscal nr.1163/1997, în scopul reflectării despăgubirilor acordate în contextul procedurilor de expropriere în sursele de venit neimpozabile, referitor la completarea articolului 20 din Codul fiscal nr.1163/1997 cu litera d⁹) cu următorul cuprins:*

„d⁹) sumele primite de către persoanele fizice sau juridice ca despăgubire pentru bunurile expropriate pentru cauze de utilitate publică.”.

Aceste modificări sunt oportune în contextul în care exproprierea reprezintă, transferul de bunuri și de drepturi patrimoniale din proprietate privată în proprietate publică, transferul către stat de bunuri proprietate publică ce aparțin unei unități administrativ-teritoriale sau, după caz, cedarea către stat sau către o unitate administrativ-teritorială a drepturilor patrimoniale, în scopul efectuării de lucrări pentru cauză de utilitate publică de interes național sau de interes local, după o dreaptă și prealabilă despăgubire.

Prin urmare, este de datoria statului să scutească persoanele afectate de procedura de expropriere, de plata impozitelor ce rezultă din sumele primite ca despăgubire pentru bunurile expropriate pentru cauză de utilitate publică.

12. *Cu referire la art.III, propunem completarea prevederilor cu aspecte ce ar reglementa procedurile inițiate până la modificările operate prin proiectul de lege. În acest sens, insistăm ca fiind necesare:*

- *la alineatul (2), excluderea cuvintelor „în exclusivitate” din redacția propusă;*
- *la art.III, completarea cu următoarele alineate:*

„(5) Prevederile prezentei legi sunt aplicabile procedurilor de expropriere de interes național aprobate prin legi anterioare, dacă procedurile de expropriere sunt în curs de desfășurare, cu excepția litigiilor care deja se află pe rolul instanțelor de judecată.

(6) Litigiile pe cauzele de expropriere aflate pe rol în cadrul instanțelor judecătorești până la intrarea în vigoare a prezentei legi, vor fi soluționate în conformitate cu prevederile în vigoare la data adresării în instanța de judecată.”.

Propunerile exprimate sunt argumentate prin prisma prevederilor art.7 alin.(2) din Codul civil al Republicii Moldova nr.1107/2002, care admite că legea nouă este aplicabilă situațiilor juridice în curs de realizare la data intrării sale în vigoare. Acestui scop, explicăm că aplicabilitatea legii noi situațiilor în curs de realizare va genera reducerea costurilor/timpului pentru examinarea proceselor de judecată care urmează a fi intentate în condițiile dezacordului în privința cuantumului despăgubirii. Ori actualmente, majoritatea cazurilor litigioase aflate pe rolul instanței de judecată și inițiate de expropriator, sunt generate de dezacordul expropriatului referitor la cuantumul despăgubirii. În celelalte cazuri, conform precedentului judiciar, obiectul litigiului îl constituie situațiile succesiunilor nedeschise sau a moștenitorilor necunoscuți, lipsa datelor despre proprietarii actuali și/sau a unor dovezi ce atestă dreptul de proprietate ori privind procedura de transfer a dreptului de proprietate asupra bunurilor din proprietatea privată a persoanelor fizice sau juridice în proprietatea publică a statului.

13. *Cu referire la Nota informativă la proiectul legii, facem mențiunea importantă despre necesitatea respectării Structurii consacrate în anexa nr.1 la Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative, și respectiv, completării Notei cu compartimentele lipsă. Conex, remarcăm că expertizele anticorupție și juridică sunt evaluări obligatorii în sensul art.35 și 37 ale Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, iar în conformitate cu prevederile art.34 alin.(1) și (8) al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative: „Expertiza proiectului de act normativ este efectuată concomitent cu avizarea și consultarea publică, iar concluziile expertizelor sunt expuse în nota informativă la proiectul de act normativ”.*

Secretar general

Digitally signed by Țurcanu Angela
Date: 2023.09.12 17:29:42 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Angela ȚURCANU

Ex.: Silvia Muntean
Tel.: 022-250-672
E-mail: silvia.muntean@midr.gov.md

Ministerul Infrastructurii
și Dezvoltării Regionale
al Republicii Moldova

Nr.21/1-5960 din 22 noiembrie 2023
La nr.03/10090 din 16 noiembrie 2023

Ministerul Justiției

e-mail: secretariat@justice.gov.md

ion.glavan@justice.gov.md

Copie: Cancelaria de Stat

e-mail: cancelaria@gov.md

Ca urmare a examinării repetate a *proiectului de lege privind modificarea unor acte normative (sporirea celerității procedurilor de expropriere) (număr unic 731/MJ/2023)*, comunicăm despre menținerea obiecției referitoare la necesitatea excluderii ministrului infrastructurii și dezvoltării regionale din lista contrasemnatarilor proiectului, potrivit avizului nr.21/1-4713 din 11 septembrie 2023.

De ordin general considerăm importantă mențiunea că, prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr.1011/2023, domnul Andrei Spînu a fost numit în funcția de ministru al infrastructurii și dezvoltării regionale, respectiv titulatura de „viceprim-ministru” este necorespunzătoare.

Pe marginea proiectului de lege definitivat post-avizare inițială reiterăm obiecția ce vizează necesitatea *excluderii ministrului infrastructurii și dezvoltării regionale din lista contrasemnatarilor proiectului*.

În acest context, nu pot fi reținute argumentele autorului reflectate în Sinteza obiecțiilor și propunerilor despre faptul că, anterior (în anul 2022), Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale a fost promotor al unor proiecte de declarare a utilității publice pentru anumite lucrări de interes național. În speță amintim faptul că, în anul curent (martie 2023), Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale a fost supus reorganizării prin dezmembrare (separare), fiind creat Ministerul Energiei, ultimul preluând domeniul securitate și eficiență energetică.

Totodată agreăm afirmația că, Guvernul asigură realizarea sarcinilor atribuite de legi în mod efectiv prin intermediul ministerelor, ca organe centrale de specialitate, dar acest lucru nu implică „contrasemnarea” unui proiect de act normativ de către toate ministerele din arcul guvernamental. Or, legiuitorul a dispus ca în cazul procedurii de contrasemnare a proiectelor, obligația revine exclusiv miniștrilor care au obligația punerii în aplicare a acestora și/sau care sunt responsabili de domeniile de activitate care intră parțial sau integral în obiectul de reglementare al actului contrasemnat, astfel

cum dictează prevederile art.36 alin.(2) al Legii nr.136/2017 cu privire la Guvern și art.50 alin.(4) al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative.

Acest raționament îl deducem și din faptul că modificările propuse ținesc perfecționarea reglementării juridice din domeniul exproprierii pentru cauză de utilitate publică, care fac obiect al Legii nr.488/1999, lege care conține norme juridice generale aplicabile tuturor raporturilor sociale sau subiecților de drept, fără însă a-și pierde caracterul de generalitate, nefiind vorba de careva norme speciale care se conțin în acte normative dintr-un anumit domeniu de competență al Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale.

Consecvența instituțională rezidă și din prevederile art.9 alin.(1) și (3) din Legea nr.98/2012 privind administrația publică centrală de specialitate: „*Ministerele sunt organe centrale de specialitate ale statului care asigură realizarea politicii guvernamentale în domeniile de activitate care le sunt încredințate. Între ministere se repartizează chestiunile ce țin de politicile statului în diferite domenii, responsabilitatea pentru elaborarea și promovarea cărora le revine membrilor Guvernului în conformitate cu Constituția și legile Republicii Moldova, cu excepția domeniilor care sunt încredințate conducătorilor autorităților administrative autonome constituite de Parlament*”.

În această ordine de idei, exercițiul de contrasemnare a unui proiect de act normativ nu poate fi perceput ca unul formal și/sau declarativ, deoarece implică obligația directă a asigurării controlului asupra executării acestuia de către conducătorul autorității publice contrasemnatare, iar mecanismul de monitorizare a executării/implementării actului denotă un amplu proces de identificare a gradului de aplicare și executare a normelor legale, de determinare a măsurii în care obiectivele actului au fost realizate, de identificare a consecințelor neprevăzute sau negative, precum și de elaborare a recomandărilor privind modalitatea de remediere a efectelor negative.

Secretar general

Digitally signed by Turcanu Angela
Date: 2023.11.23 09:27:58 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Angela TURCANU

Ex.: Silvia Muntean
Tel.: 022-250-672
E-mail: silvia.muntean@midr.gov.md

**MINISTERUL FINANTELOR
AL REPUBLICII MOLDOVA**

19.09.2023 nr. 04-03/848/1365

La nr. _____

Ministerul Justiției
secretariat@justice.gov.md

Copie: Cancelaria de Stat
cancelaria@gov.md

La adresarea Cancelariei de Stat nr.18-69-9229 din 29.08.2023, Ministerul Finanțelor a examinat proiectul hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege privind modificarea unor acte normative (sporirea celerității procedurilor de expropriere) (număr unic 731/MJ/2023) și comunică.

La art.9 alin.(7) se propune completarea cererii cu datele bancare ale proprietarului.

La art.12² alin.(7) și art.12³ alin.(2) urmează a fi exclus cuvântul "reprezentantului".

La fel, considerăm că este necesară specificarea în proiect a unui termen de păstrare a mijloacelor bănești pe contul trezorerial al expropriatorului, iar după expirarea căruia sumele respective să fie transferate de pe contul trezorerial al expropriatorului la bugetul de stat/bugetul local. În cazul restituirii mijloacelor bănești la bugetul de stat/bugetul local, de stabilit că acestea pot fi solicitate de către proprietar pe cale judiciară (a se vedea în acest sens o procedură similară, prevăzută de pct.18 subpct.6)-8) din Regulamentul cu privire la procedura de executare a hotărârilor și deciziilor Curții Europene a Drepturilor Omului, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.889/2016.

Digitally signed by Sirețeanu Veronica
Date: 2023.09.20 13:36:38 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Ministru

Veronica SIREȚEANU

Ex. A. Balan
(022)26-28-88

MINISTERUL FINANTELOR
AL REPUBLICII MOLDOVA

27.11.2023 nr. 04-06/1047

La nr. _____

Ministerul Justiției
secretariat@justice.gov.md

La adresarea Ministerului Justiției nr.03/10090 din 16 noiembrie 2023, Ministerul Finanțelor a examinat proiectul definitivat al hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege privind modificarea unor acte normative (sporirea celerității procedurilor de expropriere) (număr unic 731/MJ/2023) și comunică.

Aferent *art.I* din proiect, menționăm că importanța sistemului de impozitare este determinată, în principal, de finalitatea acestuia, și anume de realizarea cheltuielilor bugetare. Or, scopul principal al sistemului de impozitare este de a genera venituri suficiente pentru asigurarea finanțării cheltuielilor bugetare ce au menirea de a pune în practică prioritățile statului în diverse domenii de ordin economic, social, educațional etc.

Totodată, atribuirea facilităților fiscale doar unor categorii de contribuabili încalcă principiul echității fiscale, care în conformitate cu prevederile art.6 alin.(8) lit. c) din Codul fiscal nr.1163/1997, presupune tratarea egală a persoanelor fizice și juridice, care activează în condiții similare, în vederea asigurării unei sarcini fiscale egale.

Totuși, este important de menționat că, potrivit art.20 lit.z⁶) din Codul fiscal, veniturile obținute ca urmare a compensării daunei materiale cauzate, în partea în care compensația acordată nu depășește dauna materială cauzată constituie surse de venit neimpozabilă.

Astfel, având în vedere faptul că legislația fiscală prevede acordarea înlesnirilor fiscale persoanelor fizice și juridice aferent venitului obținut ca urmare a compensării daunei materiale cauzate, se consideră inoportună promovarea modificării propuse în Codul fiscal, ce are drept scop extinderea spectrului de înlesniri.

La *art.II*, pct.9, ce vizează art.12³ alin.(8) și (9) din proiect, după textul "la bugetul de stat" urmează a fi completat cu textul "sau, după caz, bugetul local".

Ministru

Digitally signed by Rotaru Petru
Date: 2023.11.30 15:01:55 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Petru ROTARU

Ex. A. Balan
(022)26-28-88

Nr. 07-1463 din 21 septembrie 2023

Ministerului Justiției
e-mail: secretariat@justice.gov.md

Copie: Cancelaria de Stat
e-mail: cancelaria@gov.md

În contextul demersului Cancelariei de Stat nr. 18-69-9229 din 29 august 2023, privind avizarea proiectului Hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea proiectului de lege privind modificarea unor acte normative (sporirea celerității procedurilor de expropriere), (**număr unic 731/MJ/2023**), autor – Ministerul Justiției, menționăm că Ministerul Energiei implementează prin intermediul Unității Consolidate pentru Implementarea și Monitorizarea Proiectelor în domeniul Energeticii mai multe proiecte de utilitate publică și cele care urmează a fi declarate de utilitate publică: Gazoductul Iași-Ungheni-Chișinău, Linia Electrică Aeriană (LEA) 400 kV Vulcănești-Chișinău, LEA 400 kV Bălți-Suceava.

Având în vedere că proiectul Hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea proiectului de lege susmenționat, este promovat în contextul deciziei din Procesul-Verbal nr. 2 al ședinței Comitetului Interministerial pentru Planificare Strategică din 23 februarie 2023, Ministerului Energiei i s-a furnizat indicația privind prezentarea planului detaliat al acțiunilor planificate pentru realizarea Proiectului de construcție a LEA 400 kV Bălți-Suceava și extinderea stației Bălți – 300 kV, în același rând Ministerul Justiției va elabora o lege-cadru privind realizarea procedurii de expropriere pentru cauză de utilitate publică, necesară realizării unor obiective/proiecte majore de interes național și local.

În această ordine de idei și în limita competențelor funcționale, comunicăm susținerea proiectului cu următoarele propuneri.

Pe parcursul întregului Proiect, considerăm oportun substituirea sintagmei „*bunuri expropriate*” cu sintagma „*obiect al exproprierii*” definită în art. 2 din Legea nr. 488/1999 exproprierii pentru cauză de utilitate publică, în vederea sporirii caracterului previzibilității textului legii.

La art. 7 din proiect se propune includerea în cadrul Comisiei pentru cercetarea prealabilă a reprezentantului Ministerului Energiei, având în vedere responsabilitatea Ministerului în materia coordonării proiectelor strategice din sectorul energetic.

La art. 9 alin. (6) din proiect se constată necesitatea definirii termenului „persoanelor îndreptățite”, în caz contrar există riscul interpretării legii.

Cu referire la norma propusă de autor în art. 12¹ alin. (2) din proiectul actului normativ, ținem să menționăm că aceasta nu reglementează temeiul propriu zis de emitere a hotărârii Comisiei privind stabilirea cuantumului despăgubirii. Astfel, pentru situațiile expuse la art. 12¹ alin. (1) temeiul emiterii hotărârii privind stabilirea cuantumului despăgubirii constituie consimțământul expropriatului, exprimat în scris, în conformitate cu prevederile art. 9 alin. (7) și autentificat notarial sau decizia comisiei adoptate în condițiile art. 12. Decizia comisiei, în sensul art. 12 este emisă doar în contextul examinării întâmpinării depuse de către expropriat împotriva propunerilor de expropriere, în ordinea prevăzută de art. 10 alin. (1) din Legea nr. 488/1999.

Ex. Direcția energie electrică, tel. (022) 250-664

Pentru sporirea previzibilității normei propuse, se impune necesitatea reglementării unui mecanism de emitere a hotărârii privind stabilirea cuantumului despăgubirii în situația în care nu sunt cunoscuți proprietarii actuali, precum și în situația succesiunilor nedeschise ori a moștenitorilor necunoscuți.

În acest sens, propunem completare art. 12¹ alin. (2) propus din Legea nr. 488/1999 cu sintagma: „în termenul stabilit în art. 9 alin. (6) sau, după caz, în termenele stabilite în art. 11” sau reglementarea posibilității extinderii termenului de emitere a hotărârii comisiei privind stabilirea cuantumului despăgubirii.

Operând modificarea tratată supra, considerăm lipsită de necesitate completarea textului Legii nr. 488/1999 cu prevederile art. 12² alin. (3), în contextul în care potrivit alin. (1) aceluiași articol, temei pentru emiterea deciziei de expropriere constituie hotărârea de stabilire a cuantumului despăgubirii, care nu poate fi emisă în ipoteza unor situații propuse de a fi reglementate prin art. 12¹ alin. (2) propus.

Totodată, considerăm oportun completarea proiectului cu soluții pentru situațiile în care bunul imobil a fost ipotecat sau au fost instituite alte drepturi ale persoanelor terțe, la momentul a achitat parțial sumele datorate.

La capitolul prevederilor art. 15 alin. (6) propus, obiectăm asupra completării textului normei cu sintagma „sau de altă persoană interesată”. Conform art. 3 din Legea nr. 488/1999 expropriat este „proprietarul sau titularul de alte drepturi reale asupra obiectului exproprierii”. Prin urmare, calitatea de reclamant în spețe ce derivă din procedura de expropriere, poate fi atribuită doar expropriatului, dar nu și persoanelor terțe. Atribuirea posibilității unor persoane terțe de contestare în instanțele de judecată a hotărârilor comisiei, va crea o incertitudine la stabilirea cercului participanților în cadrul procesului judiciar.

Totodată, sintagma „și nici mai mare decât cea solicitată de expropriat” din norma propusă este una excesivă, din motiv că judecarea cauzelor în limita solicitărilor înaintate reprezintă o siguranță a respectării principiilor fundamentale a dreptului în plan procedural. În circumstanțe particulare, potrivit art. 57 alin. (1) din Codul administrativ al Republicii Moldova „Activitatea administrativă se realizează numai de autoritatea publică competentă și în limitele competenței legale. Mai mult ca atât, potrivit art. 219 alin. (3) din Codul administrativ „Instanța de judecată nu are dreptul să depășească limitele pretențiilor din acțiune, însă, totodată, nu este legată de textul cererilor formulate de participanții la proces”.

Prevederi similare conține și Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, în contextul exigențelor privind legalitatea și temeinicia hotărârii, fapt ce derivă din judecarea cauzei civile în limita solicitărilor înaintate.

În materia modificării propuse la art. 20 prin substituirea cuvintelor „primirii despăgubirii ce i se cuvine” cu cuvintele „emiterii actului administrativ de expropriere”, se propune substituirea textului „primirii despăgubirii ce i se cuvine” cu textul „emiterii deciziei de expropriere în conformitate cu prevederile art. 12²”. Or, varianta inițială propusă prin sintagma „act administrativ de expropriere” lipsește norma citată de un caracter clar și precis - calități fundamentale a unei norme juridice.

La Art. III, alin. (2), pentru a nu lăsa loc de interpretări, este oportun de evidențiat momentul când începe desfășurarea procedurii de expropriere. Astfel, după sintagma „procedurilor de expropriere” norma se va completa cu sintagma „care sunt declarate de utilitate publică, interes național sau local”.

Ministrul Energiei

Digitally signed by Parlicov Victor
Date: 2023.09.21 14:29:33 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Victor PARLICOV

Nr.08/2-2861

din 18.09.2023

Ministerului Justiției
secretariat@justice.gov.md

Copie: Cancelariei de Stat
cancelaria@gov.md

Urmare examinării proiectului de hotărâre de Guvern cu privire la aprobarea proiectului de lege privind modificarea unor acte normative (sporirea celerității procedurilor de expropriere)” (număr unic 731/MJ/2023), în limita competențelor, comunicăm următoarele.

La Art. I Legea exproprierii pentru cauză de utilitate publică nr. 488/1999.

La pct.4. Cu referire la art. 9

Privind abrogarea alin. (4) din a Legii nr. 488/1999. Redacția actuală a normei propuse spre abrogare prevede că „În cazul exproprierii de locuință sau teren, proprietarului i se va propune în proprietate o altă locuință sau un alt teren. Dacă costul locuinței propuse sau al terenului propus este mai mic decât cel al locuinței expropriate sau al terenului expropriat, expropriatorul va plăti diferența dintre costul locuinței expropriate sau al terenului expropriat și cel al locuinței propuse sau al terenului propus.”

De notat că, condițiile care au impus propunerea respectivă nu sunt argumentate corespunzător în nota informativă, astfel nu este clar care va fi impactul acesteia asupra proprietarilor a căror locuință unică este supusă procedurilor de expropriere. Subliniem că dreptul la locuință constituie un drept fundamental, care face parte din dreptul la viață decentă al persoanei sau familiei. Totodată, conform bunelor practici, punerea în executare a documentelor executorii se efectuează cu respectarea principiului respectării drepturilor omului și nu poate avea ca scop pricinuirea de suferințe fizice, morale sau materiale. Prin urmare, propunem autorului de a reevalua propunerea de abrogare a normei prenotate, cu reglementarea unei soluții juridice pentru proprietarii locuințelor supuse exproprierii care nu au la dispoziție o altă locuință corespunzătoare în care s-ar putea muta împreună cu membrii familiei lor.

Cu privire la completarea cu alineatele (6)-(9):

La alin. (7). Întrucât persoana îndreptățită își manifestă consimțământul pentru compensarea imediată și echitabilă reieșind inclusiv din valoarea

despăgubirii ofertate de către expropriator, se consideră rezonabilă includerea ofertei de despăgubire în actul menționat la alin. (7).

La pct. 6 Cu privire la completarea cu art.12 :

La alin. (2). Prin norma respectivă se instituie o derogare de la prevederile art.214 din Codul administrativ nr.116/2018, care consacră regula generală potrivit căreia suspendarea executării actului administrativ individual contestat poate fi solicitată de către reclamant instanței de judecată care examinează acțiunea de contencios administrativ. Reclamantul poate solicita instanței de judecată competente suspendarea executării actului administrativ individual până la înaintarea acțiunii în contencios administrativ dacă autoritatea publică investită cu soluționarea cererii prealabile a refuzat suspendarea sau nu a soluționat cererea de suspendare în termenul stabilit la art.172 alin. (3). Remarcăm că, alin. (8) și alin. (9) ale art. 214 stabilesc actele administrative ce nu pot fi suspendate. Astfel, întrucât prevederile Codului administrativ, determină statutul juridic al participanților la raporturile administrative, atribuțiile autorităților publice administrative și ale instanțelor de judecată competente pentru examinarea litigiilor de contencios administrativ, drepturile și obligațiile participanților în procedura administrativă și cea de contencios administrativ, se consideră judicios necesară completarea proiectului cu propunerile corespunzătoare pentru modificarea art.214 din Codul administrativ.

La alin. (7) și alin. (8) Potrivit notei informative, reglementările propuse sunt similare cu cele existente în legislația României, și anume art. 9 alin. (1) - (4) din Legea României nr. 255/2010 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică, și au drept scop soluționarea diverselor situații practice care ar putea apărea pe parcursul derulării procedurilor de expropriere.

Analizând legea enunțată, se constată lipsa reglementărilor situației în care proprietarii bunurilor sau moștenitorii legali ai acestora au bunurile supuse unor măsuri asiguratorii de către organele de urmărire penală/executare silită sau dacă aceste bunuri sunt grevate de drepturi reale de garanție, inclusiv gaj sau ipotecă. Mai mult decât atât, redacția actuală a nomelor alin. (7) și alin. (8) atentează în mod direct asupra intereselor creditorilor, având un caracter abuziv. Drept urmare, se propune excluderea acestora din proiect.

Din perspectiva tehnicii legislative, la formula de atestare a autenticității actului normativ se va indica funcția corectă a contrasemnatarilor, și anume cuvintele „Ministrul dezvoltării economice și digitalizării” se vor substitui cu cuvintele „Viceprim-ministru, ministrul dezvoltării economice și digitalizării ”

Secretar general

Digitally signed by Voicu Ina
Date: 2023.09.19 09:52:20 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Ina VOICU

Ex.: Liliana Moraru,
Tel. (022) 250 656
e-mail: liliana.moraru@mded.gov.md

Ex.: Cezar Iliș,
Tel. (022) 250 635
e-mail: cezar.ilias@mded.gov.md

Ministerul Dezvoltării
Economice și Digitalizării
al Republicii Moldova

Nr.15-3722 din 28 noiembrie 2023

La nr.03/10090 din 16 noiembrie 2023

Ministerul Justiției

Cu referire la proiectul hotărârii Guvernului *cu privire la aprobarea proiectului de lege privind modificarea unor acte normative (sporirea celerității procedurilor de expropriere)* (număr unic 731/MJ/2023), prezentat spre avizare repetată, comunicăm lipsa de obiecții și propuneri.

Secretar general

Digitally signed by Voicu Ina
Date: 2023.11.28 19:08:53 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Ina VOICU

Tel.: 022 250 656

CANCELARIA DE STAT A REPUBLICII MOLDOVA

Nr. 26/3-78-9566

Chișinău

7 septembrie 2023

Ministerul Justiției

Cu referire la numărul unic 731/MJ/2023

Urmare a examinării proiectului *hotărârii de Guvern cu privire la probarea proiectului de lege privind modificare unor acte normative (sporirea celerității procedurilor de expropriere)*, **număr unic 731/MJ/2023**, Cancelaria de Stat, în limita competențelor funcționale, comunică lipsa de obiecții și/sau propuneri pe marginea proiectului dat.

Secretar general al Guvernului */semnat electronic/* **Artur MIJA**

Digitally signed by Mija Artur
Date: 2023.09.08 15:22:35 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Ex. D. Scurtu
e-mail: diana.scurtu@gov.md
tel.: (022) 250-465

Casa Guvernului,
MD-2033, Chișinău,
Republica Moldova

Telefon:
+ 373 22 250 104

Fax:
+ 373 22 242 696

E-mail:
cancelaria@gov.md

CANCELARIA DE STAT A REPUBLICII MOLDOVA

Nr. 26/3-78-12577

Chișinău

04 decembrie 2023

Ministerul Justiției

Cu referire la numărul unic 731/MJ/2023

Urmare a examinării repetate a proiectului *hotărârii de Guvern cu privire la probarea proiectului de lege privind modificarea unor acte normative (sporirea celerității procedurilor de expropriere)*, **număr unic 731/MJ/2023**, Cancelaria de Stat, în limita competențelor funcționale, comunică lipsa de obiecții și/sau propuneri pe marginea proiectului dat.

**Secretar general
adjunct al Guvernului**

/semnat electronic/

Igor PȘENICINÎ

Digitally signed by Pșenicinî Igor
Date: 2023.12.04 11:04:04 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

*Ex. D. Scurtu
e-mail: diana.scurtu@gov.md
tel.: (022) 250-465*

Casa Guvernului,
MD-2033, Chișinău,
Republica Moldova

Telefon:
+ 373 22 250 104

Fax:
+ 373 22 242 696

E-mail:
cancelaria@gov.md

CONGRESUL AUTORITĂȚILOR LOCALE DIN MOLDOVA
str. Columna 106 A, Chișinău, Republica Moldova (secretariat)
tel: 22-35-09, Fax: 22-35-29, mob. 079588547, info@calm.md, www.calm.md

Nr. 266 din 06 septembrie 2023

Ministerul Justiției al Republicii Moldova

secretariat@justice.gov.md

ion.glavan@justice.gov.md

copie:

Cancelaria de Stat

cancelaria@gov.md

Aviz

la proiectul hotărârii de Guvern privind aprobarea proiectului de lege privind modificarea unor acte normative (sporirea celerității procedurilor de expropriere)

(număr unic 731/MJ/2023)

1. Considerații generale

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) a examinat solicitarea Cancelariei de Stat Nr. 18-69-9229 din 29.08.2023 de a prezenta aviz asupra proiectului hotărârii de Guvern privind aprobarea proiectului de lege privind modificarea unor acte normative (sporirea celerității procedurilor de expropriere) (număr unic 731/MJ/2023), [în continuare - proiectul de lege].

CALM a analizat prevederile proiectului de lege prin prisma respectării principiilor constituționale ale autonomiei locale, precum și intereselor autorităților administrației publice locale, corelate cu interesele cetățeanului.

2. Legislația aplicabilă

- Carta Europeană a Autonomiei Locale din 15.10.1985, publicată în ediția oficială „Tratate internaționale”, 1999, volumul 14, pag.14;
- Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994;
- Codul administrativ;
- Legea privind administrația publică locală nr.436/2006;
- Legea nr. 523/1999 cu privire la proprietatea publică a unităților administrativ-teritoriale;
- Legea nr. 438/2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova;
- Legea nr. 989/2002 cu privire la activitatea de evaluare;
- Legea exproprierii pentru cauză de utilitate publică nr. 488/1999;
- Legea nr. 29/2018 privind delimitarea proprietății publice.

3. Constatări principale:

Proiectul de lege urmărește preponderent să asigure soluționarea unor blocaje și chestiuni neclare existente în procedura de expropriere pentru cauză de utilitate publică.

Prin proiectul de lege se propune și introducerea unei „inovații” în materie de expropriere, care însă constituie o tentativă de sfidare flagrantă a dreptului de proprietate a unităților administrativ-teritoriale consfințit de Constituția Republicii Moldova. „Inovația” constă în prevederea că:

„Bunurile din domeniul public al proprietății publice a unităților administrativ-teritoriale, care sunt afectate de lucrările de utilitate publică de interes național trec în proprietatea publică a statului și în administrarea reprezentantului expropriatorului, în termen de 30 de zile de la înștiințarea unității administrativ-teritoriale, fără a fi necesară adoptarea unui act administrativ de confirmare din partea autorității administrației publice locale cu atribuții în domeniul administrării proprietății publice”.

Legea nr. 29/2018 prevede în procedura de delimitare a proprietății publice că părțile (statul și UAT), dacă nu convin asupra apartenenței bunurilor, inclusiv din domeniul public, disputele se soluționează de instanțele de judecată, iar prin această „inovație” se trec în proprietatea statului, doar cu o înștiințare! Amintim, că pentru motive de lipsă a soluționării disputelor prin instanțele de judecată, Legea nr. 981/2000 a fost declarată neconstituțională prin hotărârea Curții Constituționale nr. 12 din 21 aprilie 2005.

În acest mod, se poate ajunge până la absurd, când statul ar putea prelua sediul Primăriei, printr-o simplă înștiințare, or, conform prevederilor art. 11 alin. (2) lit. f) din Legea nr. 29/2018, domeniului public local aparțin și:

„clădirile în care își desfășoară activitatea autoritățile administrației publice locale de nivelul întâi, precum și instituțiile publice de interes local”.

Constituția Republicii Moldova, la Art. 46 alin. (2) statuează că:

„Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire”. Adică orice expropriere, potrivit Constituției, trebuie să se compenseze în prealabil cu o dreaptă despăgubire.

La Art. 109, Constituția statuează, că:

„(1) Administrația publică în unitățile administrativ-teritoriale se întemeiază pe principiile autonomiei locale, ale descentralizării serviciilor publice, ale eligibilității autorităților administrației publice locale și ale consultării cetățenilor în problemele locale de interes deosebit.

(2) Autonomia privește atât organizarea și funcționarea administrației publice locale, cât și gestiunea colectivităților pe care le reprezintă”.

Art. 6 din Legea nr. 436/2006, prevede că:

„(2) Raporturile dintre autoritățile publice centrale și cele locale au la bază principiile autonomiei, legalității, transparenței și colaborării în rezolvarea problemelor comune.

(3) Între autoritățile centrale și cele locale, între autoritățile publice de nivelul întâi și cele de nivelul al doilea nu există raporturi de subordonare”.

Iar art. 7 din aceeași lege prevede că:

„În realizarea competențelor lor, autoritățile administrației publice locale dispun de autonomie, consfințită și garantată prin Constituția Republicii Moldova, Carta Europeană a Autonomiei Locale și prin alte tratate la care Republica Moldova este parte”.

Având în vedere aceste principii fundamentale, CALM solicită revizuirea acestei „inovații” legislative, pentru revenirea în albia politicilor publice ale unei guvernări democratice.

O parte consistentă a proprietății UAT constituie anume bunurile domeniului public care sunt menite să satisfacă, prioritar, interesele comunităților locale. Lipsirea comunităților locale de aceste bunuri ar constitui o nedreptate față de locuitorii acestor comunități și o imixtiune a statului în autonomia locală, (ingerință) pe care o considerăm inadmisibilă într-o societate democratică.

În raport cu UAT, respectiv, APL, trebuie respectate regulile și garanțiile generale ale inviolabilității proprietății. În cazul bunurilor care aparțin domeniului public local și care sunt, în principiu, inalienabile potrivit legii, este evident necesară o abordare distinctă, care presupune inclusiv negocieri, expertize și proceduri speciale de trecere dintr-un domeniu în altul sau transfer al apartenenței, motiv din care, *infra* vom propune o alternativă posibilă în procedurile de expropriere în asemenea cazuri.

Totodată, menționăm, că nici Legea nr. 488/1999 și nici proiectul de lege nu operează cu norme privind evaluarea bunurilor supuse exproprierii prin raport de evaluare la preț de piață. În acest sens, este necesară introducerea unui compartiment nou în proiectul de lege, care va reglementa procedura și modul de evaluare a bunurilor supuse exproprierii prin raport de evaluare la preț de piață. Considerăm inadmisibil ca o entitate care are cel puțin afinități cu statul (Camera de Comerț și Industrie) să efectueze rapoarte de evaluare în procedura de expropriere de interes national, așa cum se realizează deja în practică, atestându-se că rapoartele de evaluare elaborate în acest mod sunt mai mult decât părtinitoare, de înțeles în al cui interes. Aceste aspecte de conflicte de interese urmează a fi expres prevăzute și preîntâmpinate prin norme ce trebuie introduse în proiectul de lege.

4. Propuneri asupra proiectului de lege.

Se propun atenției următoarele observații, modificări și completări ale proiectului de lege:

4.1. Referitor la Art. I (*pct.1. Articolul 4 va avea următorul cuprins: (2) Pentru lucrările de interes local, expropriator, în sensul prezentei legi, este unitatea administrativ-teritorială al cărei organ competent a declarat utilitatea publică, potrivit prevederilor art. 6. În cazul în care la declararea utilității publice potrivit art. 6 alin. (1) lit. c) și d) au existat divergențe, în urma cărora utilitatea publică a fost declarată de către Guvern sau, după caz, de către consiliul raional, expropriator este unitatea administrativ-teritorială pe al cărei teritoriu administrativ se află obiectul exproprierii. În toate cazurile, unitatea administrativ-teritorială este reprezentată în procedurile privind exproprierea de către autoritatea corespunzătoare cu atribuții în domeniul administrării proprietății publice sau persoana special desemnată conform legii*) menționăm că „autoritatea corespunzătoare cu atribuții în domeniul administrării proprietății publice sau persoana special desemnată conform legii” este o sintagmă care nu asigură calitatea necesară normei de previzibilitate. În acest sens, propunem a se preciza cine este persoana și autoritatea respectivă (eventual, se propune: autoritatea executivă a administrației publice locale și subdiviziunea sau persoana împuternicită de către aceasta).

4.2.1. Referitor la Art. I (*pct.4. Articolul 9 Alineatul (4) se abrogă*) se impune substituirea textului „Alineatul (4) se abrogă” cu textul cu următorul cuprins:

„Alineatul (4) va avea următorul cuprins: „(4) În cazul exproprierii de locuință sau teren, proprietarului i se poate propune în proprietate o altă locuință sau un alt teren, cu achitarea diferenței de valoare, reieșind din rapoartele de evaluare la preț de piață a bunurilor supuse schimbului”. Menționăm, că pentru UAT această normă are o importantă deosebită, pe motiv că lipsa de resurse financiare în bugetele locale impune anume soluția plauzibilă a schimburilor de terenuri/bunuri. Actualemente există și proceduri de expropriere în desfășurare, în care UAT propune în schimb proprietarilor alte terenuri, pentru realizarea cauzei de utilitate publică de interes local – amenajarea spațiului de depozitare a deșeurilor din localitate.

4.2.2. Referitor la Art. I (pct.4. Articolul 9 *Se completează cu alineatele (6)-(9) cu următorul cuprins:* „(6) În termen de 45 de zile de la data primirii propunerii prevăzute la alin. (1), proprietarii bunurilor ce se propun a fi expropriate au obligația prezentării la sediul reprezentantului expropriatorului, în vederea depunerii documentelor care să ateste dreptul de proprietate pentru stabilirea unei drepte despăgubiri, precum și în vederea determinării tuturor persoanelor îndreptățite la acordarea despăgubirii) se propune substituirea cuvintelor „, în vederea depunerii” cu articolul posesiv „a”. În primul rând, considerăm că obligația prezentării personale la sediul reprezentantului expropriatorului constituie un abuz față de expropriat. Este suficient ca expropriatul să prezinte la sediu documentele justificative privind bunul și dreptul de proprietate asupra lui, în special, dacă se prioritizează (de către stat) comunicarea electronică. În plus, prezența la sediul expropriatorului presupune posibilitatea anumitor „înțelegeri dolosive”. Prin urmare, comunicarea în scris, inclusiv prin mijloace electronice este modalitatea care trebuie promovată și acceptată în procedura respectivă. Propunerea vizează și Articolul 12/2 alin. (3) din proiectul de lege.

4.3. La Art. I (pct.6. Articolul 12/2 (4) *Decizia de expropriere se emite și își produce efectele în condițiile prezentei legi, inclusiv în situația în care bunurile sunt supuse unor măsuri asiguratorii de către organele de urmărire penală/executare silită sau dacă aceste bunuri sunt grevate de drepturi reale de garanție, inclusiv gaj și ipotecă) după cuvintele „măsuri asiguratorii de către” este necesară completarea cu cuvintele „instanțele de judecată,”. Cel mai des în practică, măsuri asiguratorii aplică anume instanțele de judecată. Propunerea vizează și celelalte articole și alineate corespunzătoare din proiectul de lege.*

4.4. La Art. I (pct. 12 Articolul 18 *va avea următorul cuprins:* (2) În cazul renunțării la continuarea lucrărilor pentru cauză de utilitate publică, aceasta se realizează prin adoptarea unui act de renunțare la lucrările pentru cauză de utilitate publică și de abrogare a actului anterior prin care a fost declarată utilitatea publică de interes național și de interes local) în sintagma „utilitatea publică de interes național și de interes local” conjuncția „și” urmează a fi substituită prin conjuncția disjunctivă „sau” (interesul nu poate fi concomitent național și local).

4.5. La Art. I (pct. 15. *Se completează cu articolul 211 , cu următorul cuprins:* „Articolul 211 . Transferul către stat de bunuri proprietate publică ce aparțin unei unități administrativ-teritoriale (2) Bunurile din domeniul public al proprietății publice a unităților administrativ-teritoriale, care sunt afectate de lucrările de utilitate publică de interes național trec în proprietatea publică a statului și în administrarea reprezentantului expropriatorului, în termen de 30 de zile de la înștiințarea unității

administrativ-teritoriale, fără a fi necesară adoptarea unui act administrativ de confirmare din partea autorității administrației publice locale cu atribuții în domeniul administrării proprietății publice. (3) În cazul bunurilor din domeniul privat al proprietății publice a unităților administrativ-teritoriale, transferul dreptului de proprietate operează în condițiile procedurii de expropriere reglementate de prezenta lege, după consemnarea sumelor datorate cu titlu de despăgubiri) este necesară excluderea alineatului (3) și expunerea alineatului (2) cu următorul cuprins:

„(2) Bunurile din domeniul public al proprietății publice a unităților administrativ-teritoriale, care sunt afectate de lucrările de utilitate publică de interes național pot trece în proprietatea publică a statului și în administrarea reprezentantului expropriatorului, cu compensarea prețului din înregistrarea contabilă a bunurilor sau la decizia consiliului local, cu titlu gratuit. Această regulă este valabilă și pentru trecerea bunurilor din domeniul public al statului în proprietatea unității administrativ-teritoriale, pentru lucrările de utilitate publică de interes local”.

Formularea actuală din proiectul de lege constituie o tentativă de sfidare flagrantă a dreptului de proprietate a unităților administrativ-teritoriale consfințit de Constituția Republicii Moldova ce nedreptățește locuitorii acestor comunități și este, de asemenea, o imixtiune a statului în autonomia locală, (ingerință) pe care o considerăm inadmisibilă într-o societate democratică.

4.6. Este necesară și se propune introducerea unui nou compartiment în proiectul de lege, care va reglementa procedura și modul de evaluare a bunurilor supuse exproprierii prin raport de evaluare la preț de piață, inclusiv măsuri de înlăturare a conflictelor de interese în procedura evaluării, posibilitatea legală a întocmirii rapoartelor de evaluare și de către expropriați care să poată fi luate în considerație inclusiv de către instanțele de judecată.

Având în vedere că încalcă flagrant statuările constituționale, inclusiv dreptul de proprietate și principiul autonomiei locale, CALM NU SUSȚINE aprobarea versiunii actuale a proiectului de lege.

Cu respect,

Viorel FURDUI
Director Executiv al CALM

Ex. Igor Cristal, expert CALM
igor.cristal@calm.md

CONGRESUL AUTORITĂȚILOR LOCALE DIN MOLDOVA

str. Columna 106 A, Chișinău, Republica Moldova (secretariat)
tel: 22-35-09, Fax: 22-35-29, mob. 079588547, info@calm.md, www.calm.md

Nr. 348 din 23 noiembrie 2023

Ministerul Justiției al Republicii Moldova

secretariat@justice.gov.md

ion.glavan@justice.gov.md

copie:

Cancelaria de Stat

cancelaria@gov.md

Aviz

repetat la proiectul definitivat al hotărârii de Guvern privind aprobarea proiectului de lege privind modificarea unor acte normative (sporirea celerității procedurilor de expropriere)
(număr unic 731/MJ/2023)

1. Considerații generale

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) a examinat solicitarea Ministerului Justiției al Republicii Moldova Nr. 03/10090 din 16.11.2023 de a prezenta aviz repetat asupra proiectului definitivat al hotărârii de Guvern privind aprobarea proiectului de lege privind modificarea unor acte normative (sporirea celerității procedurilor de expropriere) (număr unic 731/MJ/2023), [în continuare - proiectul de lege].

CALM a analizat prevederile proiectului de lege prin prisma respectării principiilor constituționale ale autonomiei locale, precum și intereselor autorităților administrației publice locale, corelate cu interesele cetățeanului.

2. Legislația aplicabilă

- Carta Europeană a Autonomiei Locale din 15.10.1985, publicată în ediția oficială „Tratate internaționale”, 1999, volumul 14, pag.14;
- Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994;
- Codul civil;
- Codul administrativ;
- Legea privind administrația publică locală nr.436/2006;
- Legea nr. 523/1999 cu privire la proprietatea publică a unităților administrativ-teritoriale;
- Legea nr. 438/2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova;
- Legea nr. 989/2002 cu privire la activitatea de evaluare;
- Legea exproprierii pentru cauză de utilitate publică nr. 488/1999;
- Legea nr. 29/2018 privind delimitarea proprietății publice;
- Legea nr. 29/2018 privind delimitarea proprietății publice;
- Legea nr. 1308/1997 privind prețul normativ și modul de vânzare-cumpărare a pământului;
- Legea nr. 1543/1998 cadastrului bunurilor imobile.

3. Constatări principale:

Proiectul de lege urmărește preponderent să asigure soluționarea unor blocaje și chestiuni neclare existente în procedura de expropriere pentru cauză de utilitate publică.

Constatăm că **versiunea actuală a proiectului de lege** este una mult îmbunătățită, inclusiv urmare a propunerilor anterioare din partea CALM. Totuși, urmare a examinării proiectului de lege au fost identificate unele probleme, preponderent de precizare și de ordin terminologic, dar și de principiu (ce vizează utilizarea sintagmei „venit de stat”, „bugetul de stat”), în privința cărora se vor propune în continuare modificări și completări.

4. Propuneri asupra proiectului de lege.

Se propun atenției următoarele modificări și completări ale proiectului de lege:

4.1. La Art. II (Legea exproprierii pentru cauză de utilitate publică nr. 488/1999) pct. 1 (*Articolul 4 va avea următorul cuprins: „Articolul 4. Expropriatorul (2) Pentru lucrările de interes local, expropriator, în sensul prezentei legi, este unitatea administrativ-teritorială al cărei organ competent a declarat utilitatea publică, potrivit prevederilor art. 6. În cazul în care la declararea utilității publice potrivit art. 6 alin. (1) lit. c) și d) au existat divergențe, în urma cărora utilitatea publică a fost declarată de către Guvern sau, după caz, de către consiliul raional, expropriator este unitatea administrativ-teritorială pe al cărei teritoriu administrativ se află obiectul exproprierii. În toate cazurile, unitatea administrativ-teritorială este reprezentată în procedurile privind exproprierea de către autoritatea publică ce exercită împuternicirile de proprietar al patrimoniului unității administrativ-teritoriale sau persoana special desemnată conform legii”* se propune substituirea cuvintelor „de titular al” cu cuvintele „titularului dreptului de administrare a”. Propunerea este valabilă și pentru pct. 18 (articolul 21/1 alin. (2) și alin. (3). Construcția gramaticală „proprietar al patrimoniului” este una inadecvată, pe motiv că patrimoniul este alăcuit din activ patrimonial (drepturile) și pasiv patrimonial (obligațiile), propunere justificată și de terminologia Codului civil.

4.2. La pct. 4 (*Se completează cu articolul 8/1 cu următorul cuprins: „Articolul 8/1. Excluderea/retragerea din circuitul agricol sau silvic a terenurilor afectate de lucrările de interes național (2) Excluderea din circuitul agricol sau silvic a terenurilor afectate de lucrările de interes național se va efectua fără compensarea pierderilor”, alin. (2) se propune completarea cu cuvintele „generate de excludere” (sau alternativ „cauzate de excludere”) conform terminologiei Legii nr. 1308/1997, de asemenea, și pentru previzibilitate și claritate, având în vedere că în procedura de expropriere se compensează și valoarea pierderilor generate de transferarea propriu zis a dreptului/bunului expropriat.*

4.3. La pct. 5 (*Articolul 9: Se completează cu alineatele (1/1) și (1/2) cu următorul cuprins: (1/2) Concomitent cu identificarea proprietarilor și/sau, după caz, a titularilor de alte drepturi asupra bunurilor imobile ce constituie obiecte ale exproprierii, la cererea expropriatorului se instituie: a) interdicția de înstrăinare sau grevare a bunurilor imobile prevăzute pentru expropriere, exceptând transmiterea respectivelor bunuri imobile în proprietatea sau în folosința statului/unității administrativ teritoriale. Notarea interdicției de înstrăinare a obiectelor exproprierii se înregistrează în registrul bunurilor imobile de către organul cadastral, cu prezentarea de către expropriator a listei bunurilor afectate de expropriere) se propune substituirea cuvântului „înregistrează” cu cuvântul „înscris”. Art. 446 alin. (3) lit. a) din Codul civil stabilește că prin lege se reglementează „procedura de înregistrare, înregistrare provizorie, notare sau radiere din registrul bunurilor imobile”, iar art. 27 alin. (1), (2) și alin. (4) din Legea cadastrului bunurilor imobile nr. 1543/1998, stabilește că: „În registrul bunurilor imobile se efectuează înregistrări, înregistrări provizorii și notări. Se înregistrează drepturile reale, precum și drepturile indicate la art. 4 alin. (5), în continuare – drepturi supuse înregistrării”,*

respectiv „notarea se referă la înscrierea drepturilor de creanță, a faptelor sau a raporturilor juridice care au legătură cu bunurile imobile înregistrate în registrul bunurilor imobile”.

4.4. La pct. 5 (Articolul 9: Se completează cu alineatele (6)-(9) cu următorul cuprins: (7) În cazul în care persoana îndreptățită își manifestă consimțământul pentru o compensare imediată și echitabilă, acesta urmează a fi exprimat în scris de către persoana respectivă și **autentificat notarial**, în conformitate cu prevederile alin. (2). Actul prin care se atestă consimțământul persoanei va conține numele și prenumele acesteia, codul numeric personal (IDNP) și data nașterii acestuia, adresa de domiciliu, mențiunea despre oferta de despăgubire acceptată, datele bancare ale proprietarului, la document anexându-se și actele doveditoare referitoare la existența dreptului de proprietate asupra obiectului exproprierii), alin. (7) se propune a fi completat cu enunțul cu următorul cuprins: „Nu este necesară autentificarea notarială a consimțământului atestat al autorităților publice corespunzătoare care acționează în numele statului sau a unităților administrativ-teritoriale, în cazurile exproprierii bunurilor proprietate publică”. Nu se justifică în niciun fel cheltuirea resurselor bugetelor de stat și locale pentru exprimarea acceptului în cauză, prin impunerea autentificării lui notariale.

4.5. La pct. 9 (Se completează cu capitolul IIII cu următorul cuprins: Articolul 12/2 . Emiterea deciziei de expropriere (4) Decizia de expropriere se emite și își produce efectele în condițiile prezentei legi, inclusiv în situația în care bunurile sunt supuse unor măsuri asiguratorii de către organele de urmărire penală/executare silită sau instanțele de judecată ori dacă aceste bunuri sunt grevate de drepturi reale de garanție, inclusiv gaj și ipotecă) alin. (4), după cuvintele „drepturi reale de garanție, inclusiv gaj și ipotecă” se propune completarea cu cuvintele „, ori dacă sunt grevate de drepturi reale limitate, inclusiv superficia și servitutea”, respectiv se propune completarea, la forma gramaticală corespunzătoare și în locul potrivit (după „drept real de garanție”), cu cuvintele „drept real limitat” și la alin. (5), alin. (7) și alin. (8) din proiectul de lege:

(5) În situația prevăzută la alin. (4), cu cel puțin 30 de zile înainte de data emiterii deciziei de expropriere, expropriatorul notifică organelor de urmărire penală/de executare silită, instanței de judecată și/sau creditorului, faptul că bunul supus măsurilor asiguratorii/procedurilor de executare silită sau care este grevat de un **drept real de garanție**, după caz, face obiectul procedurii de expropriere, solicitându-le să instituie măsurile asiguratorii sau poprirea asupra sumelor care vor rezulta din procedura de expropriere, comunicându-le datele de identificare a bunului, datele de identificare a proprietarilor, valoarea bunului, precum și orice alte informații pe care expropriatorul le consideră necesare), .

(7) În situația în care organul de urmărire penală/de executare silită, instanța de judecată și/sau creditorul, după caz, nu răspunde în termenul prevăzut la alin. (6), procedura de expropriere va continua conform prezentei legi, iar sumele rezultate din exproprierea bunului urmează a fi consemnate în contul trezorerial al expropriatorului pe numele proprietarului, fără a lua în considerare măsurile asiguratorii instituite de către organul de urmărire penală/de executare silită, instanța de judecată sau **dreptul real de garanție** instituit de creditor asupra obiectului exproprierii

(8) În situația prevăzută la alin. (7) măsurile asiguratorii asupra bunului, respectiv **dreptul real de garanție** încetează de drept odată cu transferul dreptului de proprietate către expropriator).

4.5. La pct. 9 (Articolul 12/3. Consemnarea și plata despăgubirilor (8) În toate cazurile în care expropriatul nu ridică despăgubirile consemnate pe numele acestora în decurs de 5 ani din ziua transferului, se consideră că expropriatul a renunțat la dreptul său, iar despăgubirea consemnată se face venit la stat și se transferă de pe contul trezorerial al expropriatorului la **bugetul de stat**. (9) În cazul în care expropriatul refuză să ridice despăgubirea consemnate pe numele său, refuzul se efectuează în scris și se autentifică notarial, considerându-se că acesta a renunțat la dreptul său, iar despăgubirea consemnată se face venit la stat și se transferă de pe contul trezorerial al expropriatorului la **bugetul de stat**. (10) Expropriatul poate solicita despăgubirile consemnate pe numele său și transferate între timp la

bugetul de stat în condițiile alin. (8), doar după ce a fost repus în termen de către instanța de judecată ca urmare a probării faptului că soluționarea situațiilor prevăzute la alin. (3) – (6) a durat mai mult decât termenul prevăzut la alin. (8) sau pentru alte motive întemeiate”) cuvintele „venit la stat”, respectiv „bugetul de stat” urmează, de principiu, a fi substituite cu cuvintele „venit al bugetului de stat sau al bugetelor locale, după caz”, respectiv „bugetul de stat sau bugetul local, după caz”. Propunerea este întemeiată pe situația că în calitate de expropriator poate fi și unitatea administrativ-teritorială, nu doar statul. Și în acest caz, resursele utilizate la procedura exproprierii pentru cauză de utilitate publică de importanță locală sunt din bugetele locale, unde și trebuie să se întoarcă în caz de „refuz” al expropriatului să le ridice.

Finalmente, susținem aprobarea versiunii actuale a proiectului de lege, după includerea modificărilor și completărilor menționate.

Cu respect,

Viorel FURDUI
Director Executiv al CALM

Ex. Igor Cristal, expert CALM
igor.cristal@calm.md

Guvernul Republicii Moldova

Agencia Proprietății Publice

MD-2012, Chișinău, Piața Marii Adunări Naționale 1
Tel: (00373 22) 234-350
e-mail: office@app.gov.md

Nr.05-03-6006 din 12.09.2023

Ministerul Justiției
secretariat@justice.gov.md

copie: Cancelaria de Stat
cancelaria@gov.md

Urmare demersului Cancelariei de Stat nr. 18-69-9229 din 29 august 2023, Agenția Proprietății Publice a examinat proiectul de hotărâre *cu privire la aprobarea proiectului de lege privind modificarea unor acte normative (sporirea celerității procedurilor de expropriere)* (**număr unic 731/MJ/2023**), autor –Ministerul Justiției și, în limita competențelor funcționale, comunică următoarele.

Capitolul III¹ – Faza administrativă de expropriere

Reieșind din faptul că în proiect se operează cu noțiunea “decizie de expropriere”, considerăm oportun definirea acesteia.

La articolul 12²:

La alineat (1)

La alineat (2), se propune substituirea cuvintelor “actului administrativ individual contestat” cu cuvântul “deciziei”, reieșind din faptul că aceasta va fi definită.

La alineat (9), se propune substituirea cuvintelor “faptul că intenționează să dispună” cu cuvintele “intenția de a dispune”.

La alineat (10), se propune substituirea cuvintelor “actului administrativ” cu cuvântul “deciziei”.

La alineat (11), se propune substituirea cuvintelor “punerea în posesiune asupra” cu textul “, intrarea în posesia”. Totodată, reieșind din faptul că, în cazul exproprierii unor terenuri cultivate, intrarea în posesia acestora se va face numai după ce recolta a fost strânsă, cu excepția cazului în care în valoarea despăgubirii a fost cuprinsă și valoarea recoltei nestrânse, considerăm oportun să fie reglementată și modalitatea de valorificare a recoltei nestrânse.

La articolul 12³:

La alineat (1), considerăm oportun să fie prevăzut un termen în care se va face plata despăgubirilor pentru bunurile expropriate în baza unei cereri a persoanei îndreptățite

La alineat (3), se propune substituirea cuvintelor “urmând să fie împărțite potrivit legii” cu cuvintele “proporțional cotei-părți pretinse asupra bunului”.

La alineat (4), se propune substituirea cuvintelor “bunurile expropriate sunt proprietatea unei persoane decedate” cu cuvintele “proprietarul bunurilor a decedat”.

Capitolul IV – Faza judiciară în procedura de expropriere

La articolul 13:

La alineat (1), se propune substituirea cuvântului “fixat” cu cuvântul “determinat”.

La alineat (4), se propune substituirea cuvântului “obiectivele” cu cuvintele “edificarea obiectivelor”.

Reieșind din cele expuse, Agenția Proprietății Publice solicită revizuirea proiectului de lege înaintat spre avizare.

Director general

Digitally signed by Cojuhari Roman
Date: 2023.09.14 18:01:44 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Roman COJUHARI

Guvernul Republicii Moldova

Agencia Proprietății Publice

MD-2012, Chișinău, strada Vasile Alecsandri 78
Tel: (00373 22) 234-350
e-mail: office@app.gov.md

Nr.05-04-7464 din 20.11.2023

Ministerul Justiției

secretariat@justice.gov.md

ion.glavan@justice.gov.md

Urmare demersului Ministerului Justiției nr. 03/10090 din 16.11.2023, Agenția Proprietății Publice a examinat **repetat** proiectul Hotărârii Guvernului *cu privire la aprobarea proiectului de lege privind modificarea unor acte normative (sporirea celerității procedurilor de expropriere)* (**număr unic 731/MJ/2023**) și, în limita competențelor funcționale, comunică lipsa obiecțiilor și propunerilor.

Director general

Digitally signed by Cojuhari Roman
Date: 2023.11.24 15:04:58 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Roman COJUHARI

MD 2004, mun. Chișinău, bd Ștefan cel Mare și Sfânt, 162. tel. 022 20 45 87, e-mail: cancelaria@mediu.gov.md

Nr. 13-05/2838 din 28.11.2023

la nr. 03/10090 din 16.11.2023

Ministerul Justiției

În contextul examinării proiectului de hotărâre a Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege privind modificarea unor acte normative (sporirea celerității procedurilor de expropriere), intervenim cu următoarele propuneri și completări.

La art. II, pct. 2, cu referire la art. 5 alin. (1) lit. k) din Legea exproprierii pentru cauză de utilitate publică nr. 488/1999, cuvintele „acumularea și înmormântarea” se substituie cu cuvintele „stocarea temporară”. Reieșind din prevederile Legii nr. 209/2016 privind deșeurile, termenul „reciclarea” nu este rezonabil de a fi folosit în cazul dat, deoarece această operațiune de gestionare a deșeurilor se permite doar într-o instalație autorizată, special destinată acestui scop.

Ministru

Iordanca-Rodica IORDANOV

PROCURATURA REPUBLICII MOLDOVA

PROCURATURA GENERALĂ

mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 73, MD-2001, Tel.: /373 22/ 828 373
www.procuratura.md / e-mail: proc-gen@procuratura.md

23.11.2023 nr.4- 1d/23-
La nr. 03/10090 din 16.11.2023

Ministerul Justiției

Procuratura Generală a examinat *proiectul de hotărâre a Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (sporirea celerității procedurilor de expropriere)* expediat pentru avizare.

Apreciind conținutul proiectului prin prisma principiilor activității de legiferare prevăzute de art.3 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative, în limita domeniului de competență al Procuraturii Generale, expunem obiecțiile și propunerile indicate *infra*:

1. La Art.II: Articolul 12² alin.(5), (6), (7) și (8) din proiect prevăd următoarele:

„(5) În situația prevăzută la alin. (4), cu cel puțin 30 de zile înainte de data emiterii deciziei de expropriere, expropriatorul notifică **organelor de urmărire penală/de executare silită**, instanței de judecată și/sau creditorului, faptul că bunul supus măsurilor asigurătorii/procedurilor de executare silită sau care este grevat de un drept real de garanție, după caz, face obiectul procedurii de expropriere, solicitându-le să instituie măsurile asigurătorii sau poprirea asupra sumelor care vor rezulta din procedura de expropriere, comunicându-le datele de identificare a bunului, datele de identificare a proprietarilor, valoarea bunului, precum și orice alte informații pe care expropriatorul le consideră necesare.

(6) În termen de 15 zile de la emiterea notificării prevăzute la alin. (5), organul de urmărire penală/de executare silită, instanța de judecată și/sau creditorul **comunică expropriatorului dacă intenționează să dispună măsurile asigurătorii** sau poprirea asupra sumelor care urmează a fi consemnate pe numele proprietarului bunului, ca urmare a exproprierii.

(7) În situația în care organul de urmărire penală/de executare silită, instanța de judecată și/sau creditorul, după caz, **nu răspunde în termenul prevăzut la alin. (6)**, procedura de expropriere va continua conform prezentei legi, iar sumele rezultate din exproprierea bunului urmează a fi consemnate în contul trezorerial al expropriatorului pe numele proprietarului, **fără a lua în considerare măsurile asigurătorii instituite de către organul de urmărire penală/de executare silită, instanța de judecată sau dreptul real de garanție instituit de creditor asupra obiectului exproprierii.**

(8) În situația prevăzută la alin. (7) măsurile asigurătorii asupra bunului, respectiv dreptul real de garanție **încetează de drept** odată cu transferul dreptului de proprietate către expropriator.

(9) În situația în care organul de urmărire penală/de executare silită, instanța de judecată și/sau creditorul **comunică intenția de a dispune instituirea măsurilor asigurătorii/poprirea asupra sumelor rezultate din exproprierea bunului, expropriatorul va consemna sumele pe numele proprietarului bunului, concomitent cu instituirea respectivelor măsuri**, cu înștiințarea organului de urmărire penală/de executare silită, instanței de judecată, respectiv a creditorului.”

În urma analizei prevederilor citate *supra*, propunem la alin.(5) substituirea textului „orice alte informații pe care expropriatorul le consideră necesare” cu textul

„orice alte informații necesare pentru organul de urmărire penală/de executare silită, instanța de judecată și/sau creditorul.” De exemplu, pentru aplicarea măsurii asigurătorii asupra sumelor consemnate pe numele proprietarului bunului, organul de urmărire penală va avea nevoie de informația cu privire la contul trezorerial al expropriatorului la care vor fi consemnate aceste sume, etc.

Totodată, analiza prevederilor indicate suscită următoarele riscuri:

- (i) riscul încetării de drept a măsurilor asigurătorii – (care potrivit art.202 din Codul de procedură penală (în continuare CPP) constau în sechestrarea bunurilor mobile și imobile), în cazul omiterii de către organul de urmărire penală, din varii motive (obiective), a termenului prevăzut la alin. (6); și
- (ii) riscul interpretării cu echivoc a textului „concomitent cu instituirea respectivelor măsuri” învederându-se o confuzie cu privire la subiectul care va deține competența de a institui respectivele măsuri.

1.1. Primul risc indicat poate avea repercusiuni asupra posibilităților reale ale părților în interesul cărora a fost aplicată măsura asiguratorie de a recupera efectiv prejudiciul cauzat de infracțiune, de a confisca bunurile sau de a fi încasată plata amenzii. Ori datorită unor posibile omisiuni a factorului uman, la caz a ofițerului de urmărire penală (or, nu a fost indicat expres procurorul), de a răspunde în termenul de 15 zile din momentul notificării de către expropriator dacă intenționează sau nu să dispună măsuri asigurătorii asupra sumelor care urmează a fi consemnate pe numele proprietarului bunului, ca urmare a exproprierii, prin efectul legii măsura încetează de drept, existând pe cale de consecință riscul de nerealizare a scopului măsurii asiguratorie.

În acest sens opinăm și asupra faptului că, termenul de 15 zile acordat organului de urmărire penală pentru a comunica expropriatorului dacă intenționează să dispună măsurile asigurătorii, raportat la efectele încălcării acestui termen prevăzute la alin.(7) și (8), este prea mic. Or, în termen de 15 zile notificarea expropriatorului urmează a fi recepționată, înregistrată în cancelaria organului de urmărire penală, vizată prin rezoluție de către șeful instituției ofițerului de urmărire penală în a cărui gestiune se află dosarul penal și examinată obiectiv.

Prin urmare, propunem substituirea termenului de „15 zile” cu termenul de „30 zile”.

1.2. Cu privire la cel de-al doilea risc, menționăm că, potrivit alin.(6), în termen de **15 zile** de la emiterea notificării prevăzute la alin. (5), **organul de urmărire penală comunică expropriatorului dacă intenționează să dispună măsurile asigurătorii** iar, potrivit alin.(9) în situația în care organul de urmărire penală comunică intenția de a dispune instituirea măsurilor asigurătorii/poprirea asupra sumelor rezultate din exproprieria bunului, **expropriatorul va consemna sumele** pe numele proprietarului bunului, **concomitent cu instituirea respectivelor măsuri**.

Menționăm că nici o prevedere din proiect nu specifică clar cine dispune instituirea măsurilor asigurătorii asupra sumelor rezultate din exproprieria bunului. Termenul „dispun” și „institue” este folosit la art.(6), (7) și (9) având același sens. Totodată, deși din interpretarea alin. (6) și (7) cât și reieșind din prevederile CPP

(art.205) aplicarea măsurii asigurătorii – sechestrul este prerogativa organului de urmărire penală, redactarea alin.(9) este echivocă. Astfel, textul „expropriatorul va consemna sumele pe numele proprietarului bunului, concomitent cu instituirea respectivelor măsuri” ar putea fi interpretată în sensul în care instituirea respectivelor măsuri asigurătorii va fi dispusă de către expropriator - măsură care depășește competențele acestui subiect.

Subsecvent, consemnăm faptul că potrivit art.205 alin.(2) din CPP „(2) Punerea sub sechestrul a bunurilor se aplică în baza ordonanței organului de urmărire penală, cu autorizația judecătorului de instrucție sau, după caz, a încheierii instanței de judecată [...]. Pentru ca actul de dispoziție (ordonanța) a ofițerului de urmărire penală privind aplicarea măsurii asigurătorii – sechestrul să producă efecte, este necesar ca procurorul să înainteze judecătorului de instrucție un demers, însoțit de ordonanța organului de urmărire penală privind punerea bunurilor sub sechestrul, în urma examinării căruia, judecătorul va putea decide autorizarea sau neautorizarea punerii sub sechestrul a bunurilor (respingerea demersului procurorului).

Totodată, pe lângă faptul că judecătorul de instrucție nu este prevăzut la art.12² din proiect în calitate de subiect care ar avea competența de a autoriza punerea bunurilor sub sechestrul, aspect care ar trebui revizuit, în practică, ar putea exista și situații când judecătorul va refuza autorizarea punerii sub sechestrul a sumelor rezultate din exproprierea bunului, care de facto nu reprezintă altceva decât o substituție a obiectului de sechestrul. Din acest motiv, este necesară identificarea unui mecanism care să coroboreze și cu normele procesual penale.

În acest sens, deși prevederile art.12² alin.(8) din proiect statuează că „(8) În situația prevăzută la alin. (7) măsurile asigurătorii asupra bunului, respectiv dreptul real de garanție **încetează de drept** odată cu transferul dreptului de proprietate către expropriator.”, indicăm asupra unor reglementări procesual penale care prevăd ordinea procesual penală de scoatere a bunurilor de sub sechestrul pentru valorificarea acestora.

Astfel, menționăm că articolul 207² din CPP, prevede mecanismul de valorificare a bunurilor sechestrate după cum urmează:

„(1) În condițiile prevăzute de art. 207¹, Agenția de Recuperare a Bunurilor Infracționale solicită procurorului înaintarea unui demers cu privire la valorificarea bunurilor sechestrate și scoaterea de sub sechestrul a acestora către judecătorul de instrucție sau către instanța care judecă cauza.

(2) Ca urmare a demersului procurorului cu privire la valorificarea bunurilor sechestrate și scoaterea de sub sechestrul a acestora, judecătorul de instrucție emite o încheiere motivată în termen de cel mult 72 de ore de la înaintarea demersului. Scoaterea bunurilor de sub sechestrul se dispune doar în cauza penală în cadrul căreia a fost dispusă valorificarea bunurilor sechestrate. Recursul se examinează în termen de 5 zile și suspendă executarea încheierii.

[...].

În această lumină, pentru alinierea reglementărilor potrivit conceptului de valorificare a bunurilor sechestrate prevăzut în art.207¹ CPP, acest mecanism ar putea servi drept optică pentru revizuirea proiectului în partea ce vizează exproprierea proprietarului de un bun aflat sub sechestrul.

2. Într-o altă ordine, indicăm asupra faptului că termenul „poprire” împrumutat din Legislația României se regăsește în Legea insolvenței nr. 149/2012. Astfel, potrivit art.126 al acestei legi, sunt supuse urmăririi silite prin poprire mijloacele

bănești în numerar și fără numerar, în monedă națională și în valută străină, titlurile de valoare, alte bunuri mobile incorporale [..]. Astfel, se atestă că bunurile imobile nu pot fi obiect al popririi precum și faptul că, potrivit art.126 din lege, poprirea se înființează prin somație a administratorului insolabilității/ lichidatorului alin.(2) – subiect care nu este prevăzut de art.12² alin.(5) din proiect.

3. La art.13 alin.(1) textul „fără a putea contesta transferul dreptului de proprietate către expropriator asupra obiectului exproprierii,” - care îngrădește dreptul de acces la o instanță, ar putea determina incidența art.6 din Convenția europeană a Drepturilor Omului.

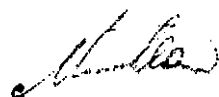
Curtea Europeană reamintește că dreptul de acces la o instanță nu este absolut. Poate fi supus unor limitări, cu condiția ca acestea să nu restrângă sau să reducă accesul justițiabililor la judecător într-o manieră sau într-o măsură care să fie afectată însăși substanța acestuia. În plus, aceste limitări sunt compatibile cu articolul 6 § 1 numai dacă urmăresc un scop legitim și dacă există un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul urmărit (Baka împotriva Ungariei din 23 iunie 2016, § 120).

Subsecvent, potrivit forului constituțional al Republicii Moldova, marja de apreciere de care dispun statele presupune faptul că autoritățile naționale sunt mai în măsură să aprecieze unele situații și pot adopta acțiuni prin care s-ar limita drepturile garantate, dar respectând întotdeauna principiile legalității, proporționalității și legitimității scopului urmărit. Curtea a mai notat că măsura de restrângere a unor drepturi trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o, să fie aplicată în mod nediscriminatoriu și să nu aducă atingere existenței dreptului sau a libertăților. [HCC 19/2011].

În acest context, indicăm asupra faptului că, temeinicia și legalitatea de transfer al dreptului de proprietate către expropriator asupra obiectului exproprierii, ar trebui să facă la necesitate obiectul unui control judecătoresc. Considerăm că, restrângerea dreptului de a contesta temeinicia și legalitatea de transfer al dreptului de proprietate către expropriator afectează însăși substanța acestui drept.

Or, exproprierea este una din cele mai severe măsuri care poate fi luată cu privire la dreptul de proprietate privată, deoarece nu este doar o simplă limitare a dreptului, ci duce la pierderea acestuia. Din acest motiv, opinăm asupra neproporționalității restrângerii dreptului de acces la o instanță în raport cu scopul urmărit.

Procurorul General interimar

Ion MUNTEANU

15 septembrie

La Nr.

Nr. 04-3/47-226

din

Doamnei **Veronica MIHAILOV-MORARU**,
Ministra Justiției
secretariat@justice.gov.md

Opinie

la proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege privind modificarea unor acte normative (sporirea celerității procedurilor de expropriere)

Avocatul Poporului a consultat din oficiu proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege privind modificarea unor acte normative (sporirea celerității procedurilor de expropriere) plasat pe <https://particip.gov.md/ro/document/stages/proiectul-hotararii-guvernului-cu-privire-la-aprobarea-proiectului-de-lege-privind-modificarea-unor-acte-normative-sporirea-celeritatii-procedurilor-de-expropriere/11067> și prezintă opinia în cauză.

Instituția exproprierii pentru cauză de utilitate publică este privită în primul rând ca un mijloc prin care se aduce atingere dreptului la proprietate, protejat de art. 1 al Protocolului adițional la Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

De-privarea de proprietate este una din cele mai severe ingerințe al statului în realizarea dreptului de proprietate, deoarece lipsește persoana de bunul ce-i aparține, „distruge dreptul de proprietate” prin transferarea titlului de la o persoană către stat sau altă autoritate publică sau către un alt terț.¹

Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului cuprinde o vastă listă de exemple când statul a fost condamnat pentru acțiuni abuzive în raport cu deținătorii de bunuri. Republica Moldova nu este excepție, un caz recent fiind *Mocanu și alții vs Moldova*.² Curtea a constatat încălcarea procedurilor legale de expropriere a terenurilor agricole deținute de către reclamânți: lipsa unei declarații de utilitate publică; nerespectarea procedurilor de expropriere stabilite de legea aplicabilă; în caz de dezacord cu condițiile de expropriere, transferul dreptului de proprietate nu

¹ Olga PĂDURARU, Garanții constituționale privind exproprierea, disponibil pe <http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2020/4/3.pdf>

² *Mocanu și alții împotriva Moldovei*, disponibil pe <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%5B%2201-208368%22%5D%7D>

poate fi efectuat decât în temeiul unei hotărâri judecătorești; statul a însușit terenurile reclamanților fără să le plătească mai întâi despăgubiri în această privință și fără a recurge la un proces judiciar; instanțele din Republica Moldova au aprobat exproprierea de facto prin faptul că au considerat că reclamanții au fost privați de proprietatea lor în scopuri publice.³

Noul proiect de lege prin care se intenționează modificarea Legii exproprierii pentru cauză de utilitate publică nr. 488/1999, în scopul *sporirii celerității procedurilor de expropriere*, conține prevederi ce ar putea pregăti un teren pentru variate forme de încălcări ale dreptului la proprietate.

În textul ce urmează sunt expuse principalele prevederi ce impun obiecții față de ele:

1. În pct. 4 se indică abrogarea alin. (4) din art. 9 - În cazul exproprierii de locuință sau teren, proprietarului i se va propune în proprietate o altă locuință sau un alt teren. Dacă costul locuinței propuse sau al terenului propus este mai mic decât cel al locuinței expropriate sau al terenului expropriat, expropriatorul va plăti diferența dintre costul locuinței expropriate sau al terenului expropriat și cel al locuinței propuse sau al terenului propus.

2. La pct. 6 se propune completarea legii cu art. 12² Emiterea deciziei de expropriere. Potrivit alin. (2) contestația asupra deciziei de expropriere **nu suspendă transferul dreptului de proprietate** asupra bunurilor în cauză, iar reclamantul nu poate formula pe marginea deciziei de expropriere o cerere cu privire la suspendarea executării actului administrativ individual contestat, în conformitate cu prevederile art. 214 din Codul administrativ.

Alin. (10) din art. 12² - Prin derogare de la prevederile art. 139 alin (1) din Codul administrativ⁴, transferul dreptului de proprietate asupra bunurilor din proprietatea privată a persoanelor fizice sau juridice în proprietatea publică a expropriatorului **operează de drept la data emiterii actului administrativ de expropriere** de către expropriator, ulterior consemnării sumelor aferente despăgubirii.

³ <http://www.jurnalulijuridic.in.ua/archive/2020/4/3.pdf>

⁴ Un act administrativ individual devine valabil pentru persoana căreia îi este destinat sau care este afectată de el în momentul în care i se comunică acesteia, cu excepția cazului când actul administrativ însuși stabilește o dată ulterioară pentru obligativitatea sa.

3. Pct. 8 vine cu un nou conținut al alin. (1) din art. 13 care, la fel, limitează expropriatul în posibilitatea de a contesta transferul dreptului de proprietate.

4. Este atins și dreptul de retenție al expropriatului, care poate reține bunul până la data emiterii actului administrativ de expropriere conform modificării art. 20.

Proiectul nu prevede un termen în decursul căruia decizia de expropriere se aduce la cunoștința expropriatului. Dacă să cumulăm caracterul de titlu executoriu al deciziei de expropriere, transferul dreptului de proprietate la data emiterii deciziei, imposibilitatea formulării unei cereri de suspendare a executării actului administrativ individual și retenția bunului doar până la data emiterii deciziei de expropriere, se creează premise majore pentru încălcări ale dreptului la proprietate. Efectiv, expropriatul este limitat în posibilitățile de apărare în fața unei exproprieri abuzive.

Deși art. 1 din Protocolul nr. 1 nu conține cerințe procedurale explicite, existența unor obligații pozitive cu caracter procedural în temeiul acestei dispoziții a fost recunoscută de Curte atât în cauzele care implicau autoritățile statului (Jokela împotriva Finlandei, pct. 45; Zehentner împotriva Austriei, pct. 73), cât și în cauzele care implicau doar părți private.

Curtea Constituțională reține că exproprierea este una din cele mai severe măsuri care poate fi luată cu privire la dreptul de proprietate privată, deoarece nu este doar o simplă limitare a dreptului, ci duce la pierderea acestuia. Exproprierea urmează a fi precedată de o despăgubire a titularului bunului.

De asemenea, cu privire la compensația acordată titularului dreptului de proprietate pentru privarea de dreptul său, Curtea Europeană a reținut că, în absența unei compensații reparatorii, art. 1 din Protocolul nr. 1 nu ar asigura decât o protecție iluzorie și ineficace a dreptului de proprietate, în totală contradicție cu dispozițiile Convenției (cauza James și alții vs Marea Britanie, hotărârea din 22 februarie 1986).⁵

Indemnizarea trebuie să fie stabilită și plătită cât mai aproape de momentul preluării bunului, instanța europeană statuând că plata indemnizației după privarea de proprietate nu este în sine condamnată, în afara unei întârzieri nejustificate, prelungite în timp. O întârziere excesivă a plății indemnizației agravează pierderea financiară a persoane vizate, datorată efectelor devalorizării monetare, și poate fi

⁵ Hotărârea Curții Constituționale nr. 30 din 01.11.2016, disponibilă pe <https://www.constcourt.md/ccdocview.php?l=ro&tip=hotariri&docid=599#top>

privită la rândul său ca o atingere gravă a substanței dreptului de proprietate, afectând proporționalitatea între interesele colectivității și cele private.⁶

Garanția obținerii unei prealabile și drepte despăgubiri își pierde esența din considerentul că, odată cu emiterea actului administrativ are loc transmiterea dreptului de proprietate, iar expropriatul este lipsit atât de posibilitatea de suspendare a executării lui, cât și de retenția bunului, fapt care denotă o vădită ingerință în exercitarea dreptului de proprietate, plasând persoana în dezavantaj.

Cele descrise confirmă ideea, conținută în nota informativă la proiect, că modificările pentru „sporirea celerității procedurilor de expropriere” în scopuri mărețe de utilitate publică sunt rezultatul dorinței statului de a nu rata oportunitățile de finanțare de la diverși parteneri de dezvoltare, chiar și cu prețul încălcării drepturilor omului.

În situația în care statul, în virtutea prevederilor legale în vigoare, și-a permis exproprierea persoanelor într-un mod ilicit, obținând condamnări la CtEDO, este foarte mare probabilitatea că acestea vor continua mai pronunțat în condițiile transmiterii imediate a dreptului de proprietate, odată cu emiterea deciziei de expropriere.

Concluzionând, considerăm că modificările (specificate anterior) propuse lipsesc persoana de imunitatea în fața exproprierilor abuzive și nu sunt corelate cu abordarea bazată pe drepturile omului.

Cu respect,

Digitally signed by Panico Ceslav
Date: 2023.09.15 08:48:58 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Ceslav PANICO,
Avocatul Poporului
(Ombudsman)

Ex. Liudmila Zarișneac,
Corina Poalelungi
tel.: 060002681

⁶ Mariana OJOGA (CEBAN), Condițiile exercitării exproprierii și implicațiile acesteia asupra dreptului la proprietate, disponibil pe https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/77_81_Conditiile%20exercitarii%20exproprierii%20si%20implicatiile%20acesteia%20asupra%20dreptului%20la%20proprietate_0.pdf

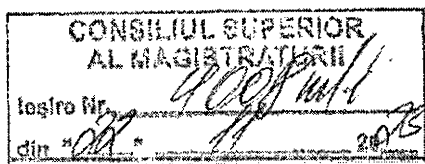
**CONSILIUL SUPERIOR
AL MAGISTRATURII**

MD-2009, mun. Chișinău, str. M. Eminescu, 5
Republica Moldova
www.csm.md; email: secretariat@csm.md
tel.: 022-990-990, fax: (+373 22) 22-73-20

**THE SUPERIOR
COUNCIL OF MAGISTRACY**

5, M. Eminescu street, Chisinau,
Republic of Moldova, MD-2009
www.csm.md; email: secretariat@csm.md
tel: 022-990-990, fax: (+373 22) 22-73-20

*Ministerul Justiției al Republicii Moldova
mun. Chișinău, str. 31 august 1989, 82*

AVIZ

***la proiectul de lege privind modificarea unor acte normative
(sporirea celerității procedurilor de expropriere)***

Consiliul Superior al Magistraturii a examinat demersul Ministerului Justiției privind expunerea opiniei asupra proiectului Legii pentru modificarea unor acte normative (sporirea celerității procedurilor de expropriere).

Conform notei informative prezentate, prin intermediul prezentului proiect se anticipează a se crea premisele efective pentru următoarele:

- o reducere semnificativă a duratei de incertitudine pentru autoritatea publică ce acționează în calitate de reprezentant al expropriatorului în cadrul unei proceduri de expropriere, prin modificarea momentului de referință, începând de la care se realizează transferul de proprietate asupra obiectului exproprierii;
- clarificarea situației pentru autoritățile publice ce reprezintă expropriatorul în legătură cu multe situații particulare legate de bunurile expropriate și de proprietarii acestora, care la momentul de față nu beneficiază de o reglementare legală expresă, această lacună generând posibilitatea apariției unor abuzuri în practică.

Elaborarea modificărilor are drept scop de a găsi soluții la un șir de situații practice problematice, identificate pe parcursul timpului, care duceau într-un final la prelungiri excesive a duratei procedurii de expropriere, ratarea pe acest fundal a unor oportunități reale de finanțare din partea partenerilor de dezvoltare a costurilor ocazionate de realizarea lucrărilor de utilitate publică (și, implicit, sporirea subsecventă a presiunii pe bugetul public, care urma să acopere această diferență) și, într-un final, tergiversarea scopurilor social utile avute în vedere cu ocazia inițierii lucrărilor respective și a procedurii de expropriere necesare în acest sens.

În contextul analizei efectuate pe marginea problematicii legate de expropriere și a potențialelor soluții care ar putea să redreseze situația în domeniu, s-a realizat și o consultare a cadrului normativ relevant existent în alte state, optându-se în particular pentru preluarea mai multor reglementări relevante existente în cadrul legislativ din România (este vorba despre *Legea nr. 33/1994 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică*¹ și *Legea nr. 255/2010 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică, necesară realizării unor obiective de interes național, județean și local*), reieșind și din considerentul că pentru reglementarea internă actuală referitoare la expropriere (*Legea nr. 488/1999*), modelul românesc (*Legea nr. 33/1994*) a constituit o sursă primară de inspirație.

Succesiv, prin intermediul prezentului proiect se propune realizarea unui șir de

intervenții în cuprinsul Legii exproprierii pentru cauză de utilitate publică nr. 488/1999, cu scopul general de a se asigura o modernizare a cadrului normativ intern referitor la procedurile de expropriere, în vederea excluderii unor lacune de reglementare sau a unor prevederi ambigui, care pot prezenta un risc potențial pentru desfășurarea eficientă a acestei proceduri, dar și prin consacrarea unor prevederi noi, care ar aborda anumite aspecte particulare conexe procedurii de expropriere a bunurilor și care prezintă o importanță deosebită pentru ansamblul general al reglementării oferite de legiuitor subiectului dat.

Analizând proiectul remis spre avizare, precum și argumentele prezentate în nota informativă, Consiliul Superior al Magistraturii consideră modificările propuse oportune și necesare, acestea urmărind, preponderent, scopul să asigure soluționarea unor blocaje și chestiuni neclare existente în procedura de expropriere pentru cauză de utilitate publică.

În circumstanțele expuse, Consiliul Superior al Magistraturii susține proiectul de lege, privind *modificarea unor acte normative (sporirea celerității procedurilor de expropriere)* elaborat de Ministerul Justiției, și intervine cu unele propuneri de îmbunătățire a proiectului de lege, precum urmează:

- **Art.8¹ alin.(2)** : noțiunea „*fără compensarea pierderilor*,” ar contravine prevederilor capitolului IV Legea nr. 1308/25.07.97 privind prețul normativ și modul de vânzare-cumpărare a pământului, care reglementează prețul normativ al pământului pentru excluderea terenurilor din categoriile de terenuri cu destinație agricolă și ale fondului silvic, precum și din circuitul agricol:

Subsecvent potrivit art.12 din Lege (Compensarea pierderilor):

(3)Compensarea pierderilor cauzate de excluderea terenurilor din categoriile de terenuri cu destinație agricolă și ale fondului silvic se efectuează în toate cazurile de către persoanele fizice și persoanele juridice interesate, indiferent de scopul excluderii terenurilor și tipul de proprietate asupra lor.

(4) Sunt compensate de asemenea pierderile cauzate de excluderea din circuitul agricol a terenurilor fondului de rezervă și a altor categorii de terenuri, cu excepția celor de uz public, celor destinate creării parcurilor industriale conform Legii cu privire la parcurile industriale, celor destinate extinderii sau creării zonelor economice libere sau celor ce urmează a fi atribuite la categoriile fondului silvic.

Succesiv excluderea terenurilor din categoriile de terenuri cu destinație agricolă și ale fondului silvic *poate avea loc doar prin compensarea pierderilor*.

Corespunzător prevederile alin. (2) art. 8¹ din proiect contravin și *Regulamentului cu privire la modul de acumulare și utilizare a mijloacelor bănești încasate în legătură cu excluderea terenurilor din circuitul agricol aprobat prin Hotărârea Guvernului*.

În circumstanțele expuse, Consiliul Superior al Magistraturii avizează pozitiv proiectul privind modificarea unor acte normative elaborat de Ministerul Justiției, cu propunerile menționate.

Președintele interimar al
Consiliului Superior al Magistraturii

 Ion Guzun

**CENTRUL NAȚIONAL
ANTICORUPȚIE AL
REPUBLICII MOLDOVA**

**НАЦИОНАЛЬНЫЙ ЦЕНТР ПО
БОРЬБЕ С КОРРУПЦИЕЙ
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА**

MD-2004, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 198
Tel. (+373) 22-25-72-94

Nr. 06/2/13894 din 07.09.2023

La nr. 18-69-9229 din 29.08.2023

Ministerul Justiției

Copie: Cancelaria de Stat

Prin prezenta, cu referire la proiectul de lege privind modificarea unor acte normative (sporirea celerității procedurilor de expropriere) (număr unic 731/MJ/2023), comunicăm următoarele.

Potrivit art.25 alin.(1) al Legii integrității nr.82/2017, eficiența cultivării climatului de integritate instituțională și profesională este supusă verificărilor din partea conducătorilor entităților publice, a autorităților anticorupție, a societății civile și mass-mediei.

În acest sens, în conformitate cu prevederile art.25 alin.(3) lit.a), art.28 alin.(4) al Legii prenotate, expertiza anticorupție, în calitate de măsură de control al integrității în sectorul public, se va efectua doar asupra proiectului definitivat în baza propunerilor și obiecțiilor expuse în procesul de avizare și/sau de consultare a părților interesate.

Proiectul propus pentru expertiza anticorupție, nu este însoțit de avizele instituțiilor implicate în procesul de avizare/sinteza recomandărilor recepționate în cadrul consultării publice, fapt ce presupune că ulterior redacția proiectului poate suferi modificări și completări.

Urmare celor expuse, solicităm condescendent expedierea în adresa Centrului Național Anticorupție a proiectului definitivat, pentru efectuarea expertizei anticorupție.

Director

Digitally signed by Rusu Iulian
Date: 2023.09.07 09:06:01 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Iulian RUSU

MINISTERUL JUSTIȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA

№ 0111-E/23 din 21.11.2023

La Nr. 03/10090 din 16.11.2023

A.O. ASOCIAȚIA EXPERTILOR ȘI EVALUATORILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA (în continuare - **AEERM**), examinând în limita domeniului de competență demersul Nr. 03/10090 din 16.11.2023, consideră necesar de modificat prevederea expusă la Articolul 12¹, alin. (3) al LP488/1999 din proiectul prezentat:

- "Determinarea cuantumului despăgubirii se stabilește în baza rapoartelor de evaluare cu respectarea criteriilor prevăzute de legislație. Rapoartele de evaluare sunt elaborate de către evaluatori, titulari ai certificatelor de calificare, eliberate în modul stabilit de legislație."

Temeiul

Prezența devierilor de la cadrul normativ în vigoare și riscului de incertitudine la aplicare, și anume:

1. Legislația ce reglementează activitatea de evaluare nu prevede noțiune de "criterii" față de rapoartele de evaluare, în acest sens ca noțiune clar definită este prescrisă "cerințe", fapt expus imperativ la art. 11 al LP989/2002), *astfel este necesară ajustarea la noțiuni aprobate;*
2. "Evaluatorul" (în sensul LP989/2002) nu eliberează rapoartele de evaluare din nume propriu, activitatea de evaluare fiind desfășurată exclusiv de întreprinderile de evaluare iar raportul de evaluare fiind legalizat doar prin aplicarea ștampilei întreprinderii de evaluare (art. 1, 11 alin. (4) al LP989/2002), *astfel în redacția expusă apare riscul de incertitudine în urma definirii incomplete imperative a subiecților de drept ce participă la eliberarea raportului de evaluare;*
3. Actul permisiv denumit în proiect ca "certificat de calificare" – prezintă o definiție în prezent inexistentă, fiind modificată prin LP185 din 21.09.17 în "certificat de competență" și ulterior prin LP154 din 20.07.20 în "certificat al evaluatorului", fapt care este în vigoare în timpul prezent, *astfel redacția expusă necesită a fi ajustată la noțiuni/definiții în vigoare.*

Reieșind din cele expuse, AEERM consideră rațional a expune Articolul 12¹, alin. (3) din proiectului prezentat, în următoarea redacție care nu este legată de noțiuni/definiții ce au practica a fi modificate conjunctural și este lipsită de prevederi ce poate crea incertitudini în aplicare:

- "Determinarea cuantumului despăgubirii se stabilește în baza rapoartelor de evaluare, întocmite în conformitate cu Legea nr. 989/2002".

Cu respect,
Președintele A.O. „ASOCIAȚIA EXPERTILOR ȘI
EVALUATORILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA”
tel. 0-795-44-313

Digitally signed by Moraru Sergiu
Date: 2023.11.21 08:35:31 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Sergiu Moraru

7. 09. 2023 nr. 46-44/1911
La nr. 07-1260 din 30.08.2023 (MEH)
La nr. 18-69-9229 din 29.08.2023 (CS)

Ministerul Energiei
secretariat@energie.gov.md

Copie: Ministerul Justiției
secretariat@justice.gov.md

Copie: Cancelaria de Stat
cancelaria@gov.md

*Avizarea proiectului de hotărâre
număr unic 731/MJ/2023*

La solicitările Dvs., Nr. 07-1260 din 30.08.2023 și Nr. 18-69-9229 din 29.08.2023 privind avizarea proiectului de hotărâre *cu privire la aprobarea proiectului de lege privind modificarea unor acte normative (sporirea celerității procedurilor de expropriere)* cu număr unic 731/MJ/2023, Î.S. Moldelectrica a examinat modificările propuse și comunică Avizarea pozitivă a proiectului de hotărâre cu următoarele propuneri:

1. Introducerea în proiectul hotărârii prevederi privind abordarea față de proprietarii de terenuri nerezidenți;
2. Introducerea în proiectul hotărârii cazurile de expropriere a terenurilor arendate de persoane terțe pe termen lung (30 ani sau mai mult) și/sau investitori cu utilizarea surselor de împrumut.

Cu respect,
Director General interimar
Sergiu APARATU

Executor: Don Rebeja
Tel. +373 22 253 230
Executor: Octavian Ciobîrca
Tel. +373 22 253 548